

ВІСТНИК

(Nachrichtenblatt
des Bundes
zur Befreiung der Ukraina)

Союза визволення України

Виходить що тижня в неділю.

Річна передплата вносить 15 К., 15 Мар., 3 Дол., 6 рублів,
піврічна 8 К., 3 рублі, квартальна 4 К. 50 сот., 1.75 руб.
Кожда зміна адреси 50 с. Ціна сього числа 40 сот., 15 коп.

Редагує Комітет.

Видає і відповідає за редакцію: Микола Троцький.
Адреса редакції: Wien VIII., Josefstädterstraße 79, II, Tür 19.
Адміністрація: Tür 6. Телефон: 13430. Чек. конто: ч. 107.090.

Менших рукописей і віршів не звертаєть ся; з приводу того не входить ся в ніяку переписку.

IV рік. Ч. 34.

Відень, 19-го серпня 1917.

Ч. 164

Деклярація Генерального Секретаріату Центральної Української Ради.

Подаємо отсе за „Робітничою Газетою“ повний текст декларції Генерального Секретаріату, відчитаної його головою В. Винниченком на засіданню Ц. У. Ради 9 липня н. ст. (зміст декларції подали ми в попереднім числі „Вістника“), яко документу, що визначає найблизпні завдання практичної української політики в Росії. Винниченко говорить:

Шановні Збори!

Центральна Рада досягла в своїй національно-політичній діяльності серйозного, відповідального моменту. З виконавчого органу об'єднаних партійних і громадських груп, яким вона була в початку революції, вона стала найвищим і не тільки виконавчим, але й законодавчим органом всього зорганізованого українського народу.

Ми в своїй особі, в особі Української Центральної Ради, даємо картину формації влади, але влади цілком нової, сучасної, опертої на зовсім інші підвалини, як стара європейська й особливо російська дореволюційна власть. Не фізичне й економічне насильство; не темнота, затурканість і економічна залежність поневолених клас; не застраховування та гіпнотизування релігією; не нацьковування одної часті пригноблених на другу, — не такі засоби дали нам, зібраним от-тут-о, право і силу вирішувати норми життя, обовязкові для кожного, хто признає себе Українцем.

Се право родилося і виростало з одного довірря, чистого, невідмішаного ніяким примусом, законним чи незаконним. І Центральна Рада, приймаючи на себе ту волю і довірре народу, стала невідділеною, органічно злиною частиною сього великого цілого.

Кожний день поширює й поглиблює ту сконцентровану волю. Різні формації української демократії піддивають у спільний резервуар могутньої сили, самі в тойже час черпаючи з нього.

І в сей момент ми стоїмо саме на найважнійшій, але в тойже час на найкритичнійшій порі нашого формування. Ми вступили в ту зону, де стирають ся межі двох влад, — моральної й публично-правової. Ми вже не можемо сказати, в якій саме половині більше чи менше стоїмо. Розмір і сила нашої моральної влади остільки розросли ся, що вона сама собою, під натиском логічного ходу подій, без болю й без заколоту перетворюєть ся у справжнє народоправство.

Народ своїм чуттем найкраще розуміє ідею справжнього народоправства, ідею демократичної влади, яка іде знизу, а не згори, яка є для народу, а не народ для неї. Українська демократія сконцентрувала свою волю в Центральній Раді, в ній поклада найкращу оборону своїх інтересів і через те тільки їй і може вірити. А звідси вже впливає зовсім логічний висновок: коли довірре, то довірре до кінця, у всіх сферах, як національного, так і економічного, політичного й державного життя. Тут нема ворожнечі до Петрограду, але є цілковита байдужість до його, бо українська демокра-

ція має свою власну владу, яку самі утворили й якій цілком довіряють.

Але легше довіритись ніж справдити чиясь довірре. А особливо, коли те довірре походить від частини в імя інтересів цілого, бо ми поки-що представники довірря не всього цілого, а тільки якоїсь його частини. Ми знаємо, що ся частина велика, ми знаємо, що друга частина силою природного ходу життя дійде незабаром до того самого. Але поки вона не дійшла, поки сі частини не злились в одне ціле, процес нашого формування, значить, також не скінчив ся. А через те не закінчив ся й процес перетворення моральної влади в публично-правову, повномочну, з усіма властивими їй компетенціями, функціями й апаратами.

І от завдання Центральної Ради в сей критичний, переходовий момент є прискорення сього процесу, допомога йому.

Генеральний Секретаріат яко виконавчий орган Центральної Ради, котрому вона передає в сій сфері свою повновласть, тільки так і розуміє своє призначення.

Головним завданням Центральної Ради до деякого часу було об'єднання української демократії на ґрунті тільки національно-політичних домагань.

Але життє потроху розсунуло сі вузькі рамці. Самих національно-політичних домагань стало мало, час ставить вимоги ширші: народ хоче об'єднатись для задоволення і розв'язання всіх питань, які висуває йому і економічна і соціальна обстановка. І через те Центральна Рада мусіла поширити свою плятформу, мусіла стати національним Союзом, в яким мають освітлювати ся й розв'язувати ся всі ті питання, які висуває життє.

І тому-то утворення Генерального Секретаріату було необхідним щаблем розвитку нашого представницького органу. Тому то інститут Генерального Секретаріату має охоплювати всі потреби українського народу. Згідно з сими потребами й поділено роботу між окремими секретарями: по внутрішніх справах, фінансових, судових, харчових, земельних, освітніх, міжнаціональних, праці, доріг, військових, торгу й промисловости.

Найпершою перешкодою до плявового переведення сєї роботи є недостача політично-соціальної і національної свідомости й мала зорганізованість народніх мас. В сьому криєть ся найбільша погроза й загальним здобуткам революції й організації автономного ладу на Україні, котрий є найкращим закріпленням тих здобутків.

Сією стороною життя нашого народу має займати ся генеральний секретарь по внутрішнім справам. В його компетенції має бути вся справа організації, агітації, пропаганди. В Секретаріаті внутрішніх справ мають бути сконцентровані різні громадсько-адміністративні апарати, утворені, українською демократією до сього часу. Вони досі існували

й працювали окремо, відірвано один від другого, необхідні одним пляном, одною системою. Тепер се має бути один апарат, складений з різних частин, але під керівництвом генерального секретаря внутрішніх справ.

Організація і освідомлене мас є перша, необхідна, найголовніша підвалина дальшого будівництва. А слідуючим шаблоном цього будівництва, заснованого на свідомості й зорганізованості, є перебудова місцевої й загально-краєвої адміністративної влади; сільські, містечкові та волосні адміністративні органи, земські управи, повітові комісари, городські думи, губернські комісари, словом, — вся організація влади може стати в органічний зв'язок з Центральною Радою тільки тоді, коли демократія, яка утворює ці органи, стоїть також у тіснім зв'язку з Центральною Радою.

І се є друге завдання Секретаріату у внутрішніх справах: себто пристосовання всього адміністративного механізму до потреб зорганізованої, усвідомленої демократії і підготовлення за допомогою цього самого апарату ще дальшого шабля — організації єдиної краєвої автономної влади, в порозумінню з демократіями інших національностей на Україні.

Маючи на увазі, що той стан, який зайняла Центральна Рада, — є стан будівництва нового політичного життя на Україні з усіма наслідками, які випливають з цього стану, Генеральний Секретаріат у фінансових справах вважає необхідним розробити основи фінансової політики на Україні.

Звісно, фінансової справи ми не можемо зразу ставити на цілком державний ґрунт, а повинні обходитись поки-що засобами, які мають в своїй основі майже виключно моральну силу. Однак разом з сим маєст ся на думці вести підготовчу працю так, щоб Україна у фінансових справах могла стати цілком на державний ґрунт тоді, коли їй прийдесть ся ці справи впорядкувати яко автономній державі.

Завданням Секретаріату в судових справах має бути підготовка судових інституцій на Україні до тих форм і того стану, в яким вони мають бути в автономній Україні. Ця робота має розпадатися на підготовку справи українізації та демократизації суду й вироблення відповідних законопроектів, котрі-б намітили ті форми суду, які відповідали-б автономному ладу на Україні.

Секретаріат в міжнародних справах має на меті об'єднати роботу всіх національностей Росії для боротьби за автономно-федеративний лад російської республіки та для порозуміння Українців на сих основах з іншими національностями. На першій пляні перед Секретаріатом міжнародних справ стоїть скликання з'їзду представників народів та областей Росії і підготовлення матеріалу до цього з'їзду. Поруч стоїть справа яко мога скорійшого порозуміння з демократією національних меншостей на Україні.

В справі народньої освіти Секретаріат має на меті насамперед зеднати у своїх руках все керування шкільною освітою, а саме: догляд за переведенням на місцях українізації школи, організації видання підручників, відшукання і приготування учителів для шкіл та поміч в згуртуванню їх у професіональні товариства.

В справі позашкільної освіти Секретаріат має на меті за допомогою культурним товариствам. Для здійснення своїх завдань у шкільній справі Секретаріат має подбати про створення Всеукраїнської Шкільної Ради, яка носитиме територіальний характер, а зараз має покористуватися існуючим органом влади, як от шкільні округи, або громадськими інституціями, з якими завяже найтісніші зносини. Для постійного зв'язку з місцями Секретаріат має на меті завести своїх спеціальних комісарів по народній освіті.

Секретаріат у земельних справах в першу чергу має подбати про правильну організацію волосних, повітових і губернських комітетів на Україні та рад селянських депутатів; має направляти діяльність сих організацій на шлях громадського порядкування не тільки земельною власністю, але й сільсько-господарським інвентарем. Щоб об'єднати діяльність земельних комітетів, Секретаріат має подбати про утворення Українського Краєвого Земельного Комітету.

Разом з тим тойже Секретаріат має подбати про утворення українських кооперативних центрів.

В цілях підготовки до Установчих Зборів Секретаріат має підготувати на підставі постанов Всеукраїнського селянського з'їзду проект земельного закону, в тім числі й ту його частину, яка повинна розмежувати компетенцію всеросійського парламенту й Українського Союму в земельних справах.

В харчовій справі Секретаріат ставить своєю задачею об'єднати роботу харчових органів на Україні і внести в неї ту пляновість, якої їй досі не доставало. Перед Секретаріатом стоїть основна задача створити Всеукраїнський Центральний Харчовий Комітет, який має забезпечити автономію України в харчовій справі та подбати про відповідне постачання українським хліборобам потрібних в їх господарствах продуктів та знаряддя.

Завданням Секретаріату у військових справах є українізація війська, як у тилу, так по змові на фронті, пристосовання військових округ на Україні і організації їх до потреб українізації війська.

Ведення роботи Генерального Секретаріату у всіх згаданих справах в означених вище межах вимагає впорядкування відповідної канцелярії і тому у склад Секретаріату уведено генерального писаря, найблизшим завданням якого являється — завідування ділами всього Генерального Секретаріату, бути зв'язком між окремими генеральними секретарями у внутрішніх організаційних справах Секретаріату, між іншим і через періодичний орган Генерального Секретаріату.

Приступаючи до великої, відповідальної роботи, сподіваючись на повне довірення і піддержку Центральної Ради, Генеральний Секретаріат покладає всі свої сили, щоб виконати ту роботу на користь відродженого українського народу і тих національних меншостей, що разом з ним заселяють українську землю.

Усі наші зусилля будуть іти на те, щоб не допустити України до винищення, дезорганізації та анархії, і хто-б ту дезорганізацію не вносив нам, чи темні сили контрреволюції, чи анархістичні елементи українства, чи помилки й вороженча тимчасового центрального уряду, ми з усіма дезорганізуючими силами будемо боротися неухильно й нікому не дозволимо гальмувати справу будівництва нового життя в нашій країні.

Підписали генеральні секретарі (підписи). У Києві, 26 червня 1917 року.

Генеральний писарь П. Христюк.

Внутрішня організація і особистий склад Центральної Української Ради.

На загальних зборах Центральної Української Ради, 6 мая н. ст. 1917 р. прийнято такий наказ (регулямін) Ради:

I. Українська Центральна Рада, будучи представницьким органом усієї зорганізованої української людности, має своїм завданням виконати волю тої людности, висловлену на українським національним з'їзді, себто переведення автономії України в федеративній демократичній російській республіці, з забезпеченням прав національних меншостей, що живуть на території України. Переймаючи ту волю людности, Ц. У. Р. тим самим переймає право ініціативи, об'єднання і керування в сьому завданню діяльності організацій, що мають в ній представництво, й виконання постанов національного з'їзду.

II. Склад Ради обрано на з'їзді представників українських організацій і його має поповняти сама Рада, згідно з постановою з'їзду, через кооптацію.

III. Робота Ц. У. Р. провадиться через загальні збори Ради та через Комітет Ради.

А. 1) Загальні збори визначають напрям і характер всієї роботи Ради; 2) загальні збори є звичайні (чергові) або надзвичайні; 3) звичайні збори мають відбуватися нерідше ніж раз на місяць; 4) на чергові загальні збори всім членам Ради розсилають ся іменні запрошення не пізніше ніж на 10 день до зборів; опріч того оповістки про чергові загальні збори подають ся на 10 день до зборів у київських українських часописах, а по змові і в часописах інших міст; в запрошеннях та оповістках має бути поданий денний порядок зборів; 5) надзвичайні загальні збори скликає Комітет при нагальній потребі; 6) на надзвичайні загальні збори скликають ся члени Ради оповістками по київських газетах і повідомляють ся телеграфічно губернські комітети; 7) надзвичайні загальні збори уважають ся дійсними при всякій кількості присутніх.

Б. 1) Через Комітет Ради провадить роботу Рада в конкретній обстанові моменту, яка постійно змінюється. 2) В склад Комітету входять: а) вибрана зїздом президія Ради — голова та два заступники голови; б) члени, вибрані загальними зборами Ради в числі 17 люда; в) вибрані Комітетом голови комісій Ради, найбільш 8-ми; г) окремі особи, кооптовані Комітетом до повного його складу в числі 33 членів. 3) Комітет вибирає споміж своїх членів секретарів і скарбника Ради, а також голов комісій. 4) На голов комісій можуть бути вибрані і не члени Ц. Р., які тим самим стають членами Ради й Комітету, згідно з постановою зїзду. 5) Членами комісій Ради можуть бути окрім членів Комітету та Ц. Ради й інші особи зпоза складу Ради, з вибору Комітету, по докладу голови комісії, але вони через те не стають членами Ради. 6) Комісії утворюють ся Комітетом в міру потреби для ведення і розв'язання окремих справ та для підготовлення ріжних питань для Комітету й Ради; сі комісії Ради стоять під керівництвом та доглядом Комітету. 7) Комітет веде й керує роботою канцелярії Ради. 8) Комітет повинен повідомляти як найскорше про постанови Ради й Комітету губернські й повітові ради.

Низше поданий особистий склад Ради зложив ся по першій українській національній зїзді. Дня 21 квітня зібралась Центральна Українська Рада в сім новім складі. Перевірено й уложено повний спис членів Ради, що були вибрані на зїзді. Всіх членів Ради було в тім часі 115, вибраних:

Від просвітних та інших організацій м. Києва 1. Стешенко І., 2. Старицька-Черняхівська Л., 3. Мірна З., 4. Мірний І., 5. Русова С., 6. Грушевська М., 7. Холодний П., 8. Чопівський І., 9. Плохий О., 10. Цибульський К., 11. Ковальський, 12. Яковлів.

Від київського Наукового Товариства тимчасом 13. Вілінський О.

Від Союзу укр. автоном.-федералістів — 14. Дорошенко Д., 15. Леонтович В., 16. О'Конор-Вілінський В., 17. Прокопович В., 18. Чикаленко Е.

Від демократ.-радикальної партії — 19. Матушевський Ф., 20. Ніковський А., його заступником 21. Шулгин А.

Від партії самостійників — 22. Отамановський (пізнійше Шаповал М., а вкінці Герасимович).

Від кооператив. організацій України — 23. Барановський Х., 24. Крижановський Ф., 25. Хотовицький М., 26. Пожарський П., 27. Степаненко О.

Від Селянської Спільки — 28. Коваль В., 29. Осадчий Т., 30. Сніжний О., 31. Стасюк М., 32. Сербиненко С.

Від Укр. Жіночого Союзу — 33. Нечаївська В.

Від робітників взагалі (б'лок організацій погодив ся довірити Києвам) — 34. Лопушенко (залізничн.), 35. Драгомирецький (робітн. клуб), 36. Лисичук (знарядн. зав.), 37. Дорошко (арсенал), 38. Бульба (арсенал).

Від соц.-демокр. роб. партії — 39. Чикаленко Д., 40. Садовський В., 41. Весоловський С., 42. Ткаченко М.

Від студентства м. Києва і інших міст — 43. Полонський, 44. Самойлович, 45. Журавель, 46. Єреміїв, 47. Бойко (пізнійше: Охримович Ю., Севрюк О., Салтан М., Чегель М., Саливон (канд.), Полонський (канд.).

Від учительства — 48. Пашенко, 49. Романюк, 50. Бесараб, 51. Власенко, 52. Сімашкевич.

Від партії соц.-рев. — 53. Маєвський, 54. Христюк, 55. Корж Ке.

Від Петрограду — 56. Голоскевич Г., 57. Вікул С.

Від Москви — 58. Шраг М., 59. Сікора.

Від Харкова — 60. Тимошенко С., 61. Прокопович С., 62. Снявський Ол.

Від Одеси — 63. Луценко Ів., 64. Романченко.

Від Катеринослава — 65. Дубовий Хв., 66. Біднов В., 67. Курявий П.

Від київської губернії — 68. Дорошенко, 69. Мартиненко, 70. Мацько, 71. Біляшевський.

Від харківської губернії — 72. Зайців П., 73. Калиненко, 74. Ушкал, 75. Рубас.

Від чернігівської губ. — 76. Шраг Ілля, 77. Одинець Г., 78: Рубісов М. (пізнійше Е. Онапський).

Від полтавської губ. — 79. Ковалевський М., 80. Чижевський, 81. Токаревський, 82. Шемет В. (пізнійше Мшанецький, Піляй, Матяш, Бочковський).

Від Поділля — 83. Григорієв Н., 84. Приходько В., 85. Ведибіда П., 86. Любинський М.

Від катеринославської губ. — 87. Сторубель Ф., 88. Гарасимів, 89. Тушкан, 90. Кузьменко.

Від херсонської губ. — 91. Мазуренко, 92. Микитенко, 93. Шелухин С.

Від Кубані — 94. Левитський М., 95. Єраєтєв.

Від волинської губ. — 96. Колесник П., 97. Касяненко Н., 98. Головок О., 99. Козубський Б. (пізнійше М. Кухаренко, С. Дмиш, С. Підгірський, Драчук).

Від Ростова над Доном — 100. Павелко П.

Від Бесарабії — 101. Ткаченко.

Від Саратова — 102. Любинська.

Від київського організац. укр. військ. комітету — 103. прап. Ган.

Від військ. депутатів київ. гарнізону — 104. підполк. Матяшевич, 105. салдат Овраменко.

Від військового Т-ва ім. Павла Полуботка — 106. підпор. Міхновський, 107. поруч. Запорожець, 108. полков. Піцанський, 109. салдат Колосів, 110. полков. Глинський.

Від Військової Громади м. Кременця — 111. салдат Березняк.

Від Військової Ради м. Виборга — 112. салдат Васюк.

Від одеського Військ. Коша фльоти — 113. матрос Пелішенко.

Від одеського Військ. Коша війська — 114 прап. Куш.

Від кронштатського флотського Т-ва „Просвіти“ — 115. др. Крупський.

Потім Рада доповнялась новими членами (заміну членів зазначено в списі). І так находимо відомости про таких нових членів:

Від салдатів 8 залізничного бат. — 116. Вовченко А.

Від Таврії — 117. Дежур-Журов Ю.

Від духовенства — 118. свящ. Погорілко.

Від Одеси — 119. Чеховський В., 120. Чернота.

Від Холмщини — 121. Василенко О.

Від архангельської кольонії — 122. Данченко А.

Сі відомости про особистий склад членів Ради відносять ся до мая місяця с. р. Потім Рада поповняла ся новими людьми, вибраними на селянським, військовим і інших зїздах (в склад Центральної Української Ради входять, здається, в комплекті Генеральний Військовий Комітет, Ради

селянських і військових депутатів і інших всеукраїнських демократичних організацій).

Як відомо, головою Ради вибрано на всеукраїнським національним з'їзді в квітні с. р. проф. М. Грушевського, а заступниками голови В. Винниченка і С. Єфремова. Отся президія і ще 17 членів творять (виконуючий) Комітет Ради. До Комітету вибрано на з'їзді таких осіб: Барановського, О'Конор-Вілінського, Бойка, Весоловського, Запорожця, Ковалю, Колоса, Крижановського, Мірну, Ніковського (заступником Шульгина), Одиця, Прокоповича, Стасюка, Старицьку-Черняхівську, Садовського, Чикаленка Л., Христюка.

Така була первісна організація Ради.

Не до Польщі, тільки до України!

В 6 і 8 числах „Вістей“ з Центральної Української Ради з мая с. р. знаходимо цілий ряд резолюцій і приговорів розкиданих скрізь по Росії виселенців Холмщан, звернених до Ц. У. Ради з заявами про національну, культурну й історичну єдність Холмщини з рештою України та жаданнями прилучення Холмщини до України. Подаємо ці документи під розвагу тим, хто в несприятливих обставинах розсів ся на холмським господарстві та хоче його собі привласнити, а також тим, хто потурає сьому замахови на чуже добро.

Зі Станиці Каменської донської області.

„Українській Центральній Раді евакуованих холмської губернії в Станиці Каменській донської області — заява. З огляду на важні історичні дні, коли вирішується доля багатьох народів, що входять в склад Росії і поза нею, на шляху до самоозначення більших і менших народів, ми, мешканці холмської губернії, що складаємо частину українського народу і що довгий час в силу історичних обставин були силою відірвані від нього, тепер прямуємо до злиття з рідною нам Україною. Теперішня жорстока війна силою відірвала нас від рідних осель і розкинула нас по різних закутках Росії. Голос наш в теперішню хвилину може бути слабший від голосу польського населення, яке увходить в склад холмської губернії, та хоча й становить меншість, але більш згуртовану; але ми надіємось на поміч всього українського народу, котрий не допустить своїх братів, які живуть по окраїнах і які пройшли тяжкий історичний шлях, на дальше пригноблення та поневолення іншими національностями. Врешті настав час, коли наша завітна мрія, злитись з братерським українським народом, може здійснитися. Подаємо свій голос за прилучення холмської губернії до України. Підписи, мая 12 дня ст. ст. 1917 р.“

Українська Громада (де?).

„На загальному зібранні Української Громади (де?) 22 квітня ст. ст. с. р. її члени, виселенці з холмської губ., звернули увагу Громади на те, що в промові д. Садовського на українським конгресі визначалось, що в територію самостійної України повинні увійти губернії: київська, полтавська, подільська, херсонська, волинська, харківська, катеринославська, чернігівська (див. „Русское Слово“ 1917 ч. 78). Холмщане визнають, що їх холмська губернія безумовно повинна належати до території самостійної України, й просять, щоб її не обмежено тоді, коли буде укладатись національно-територіальна самостійність України. На підставі сього Українська Громада звертає ся до Центральної Української Ради з проханнями й бажанням, щоб ні Холмщина, ні три повіти люблинської губернії (красноставський, янівський, радинський) не були відірвані від України й не підпали під Польщу. Голова Громади, приват-доцент (підпис нечиткий)“.

Полтево рязанської губ.

„Приговор зборів уроженців холмської губернії, грубешівського повіту, села Черничина, громади Грубешів, і села Метелина, громади Міняни, виселених через війну в с. Полтево, волості Рибне, рязанської губ., в числі 120 родин (692 людей обох полів), які відбулись під проводом титаря Семена Либорського. В червні 1915 р., по приказу військового уряду, знялись ми з своїх місць, лишили свої села, поля й ниви. Відірвавшись з болем серця від рідної землі своєї, нестримним потоком посунули ми в довгу, далеку, засіяну тернем путь, місяцями йдучи в спеку, слоту й холодечу біля своїх возів, навантажених дитворою й нужденими манатками, ночуючи й днюючи під голим небом, блукаючи по різних дорогах, гублячи своїх близьких по лазаретах, приютах і вкриваючи свою путь частими могилами. Хресна путь наша закінчилась розсіаннем нас по всій землі російській. І от вже два роки нудимо ся ми на вигнання: в горі й нужді проводимо ми тяжкий час, надіючись на швидкий поворот до рідної Холмщини. Але з волі Божої стали ся великі зміни в російській державі: загинув старий уряд, що зробив нас нещасними. Новий народний уряд узяв на себе тяжкий труд врятувати наш Рідний Край від жорстокого ворога й дати народам Росії вільне життя. Він справедливо ставить ся до всіх народів Росії, усім їм бажає добра та свободи, він дав свободу Фінляндії, він дав Польщі самостійність і незалежність, він дав право і іншим племенам і народам самим будувати своє життя, зберігаючи віру, мову й звичаї. Наш Рідний Край, наша багато страждаюча Холмщина, лежить на границі між Росією і Польщею. І от тепер, коли Росія дала Польщі свободу й незалежність, ми турбуємось за свободу свого краю і для нас встає питання: невже нас уряд віддасть Польщі й нашу руську Холмщину й нас — руських людей? Уважаючи се питання маючим дуже велике значіння, ми, уроженці холмської губернії, зібравшись, постановили встати в оборону себе й своїх історичних прав. Заявляємо, що наша країна не польська, але споконвіку руська й що ми не Польки, а руські, і уважаємо неможливим, щоб нашу Холмщину зоставлено в межах Польщі. Наш край є частиною України: по мові, звичаям і по всьому складови життя ми близькі й споріднені з українським народом і бажаємо цілком зліятись з ним в Росії. Уважаючи на се, збори одностайно постановили: подати сю постанову членови Державної Думи від Холмської Руси — протоєреєви Будимовичу до Центральної Української Ради й до комітету по справах Холмщини, прохаючи їх ужити всіх, які від них залежать, засобів: 1) до вирішення холмської справи згідно з укоханими надіями холмського народу, котрий бачить свою будучину тільки в зліянні з рідною по мові, звичаям і вірі Україною; 2) щоб в роботі ліквідаційної комісії по справах царства польського узяли участь представники від населення Холмщини для оборони своїх інтересів; 3) щоб в Установчих Зборах Холмщина мала своїх окремих представників; 4) крім того, щоб по скінченню війни населенню Холмщини видано запомогу для відновлення господарства й щоб віддано (землю?) корінному населенню Холмщини, без різниці віри, на умовах, які вироблять Установчі Збори. Травня 22 дня ст. ст. 1917 р. Село Полтево, рязанської губ. Голова зборів титарь Семен Либорський. Громадяне: 150 підписів грамотних і неграмотних“.

З Астрадамовки, симбірської губ.

„Постанови сходу виселенців з холмської губернії (село Гуси, володавського повіту, громади Яблонь, село Угнин, володавського повіту, громади Турно і с. Вархачев, заместького повіту, громади Лабунь). 1917 р. травня 15 дня ст. ст. Ми,

ниже підписані виселенці холмської губернії, проживаючі нині в с. Астрадамовці, симбірської губ., алатирського повіту, обмірковуючи питання, які торкають ся нашого майбутнього національного самовизначення у вільній Росії, і інші питання, сполучені з сучасними подіями, одностайно постановили: 1. Всіма силами змагати до того, щоб холмська губернія яко споконвічна руська (українська) земля з українським народом, який багато віків терпів різні кривди від своїх сусідів — Поляків і зумів протягом сього часу зберегти свої національні ціхи: мову, звичаї, православну віру, була прилучена до рідної нам в усьому України, але ні в яким разі не до чужої нам по культурі, мові, звичаям і вірі Польщі; тільки в злучі з Україною можливе життя для нас, холмського люду. 2. В праці ліквідаційної комісії по справах царства польського повинні брати участь і представники від людности холмської губ. 3. До Установчих Зборів повинні бути допущені представники від людности холмської губ. 4. По скінченню війни людности Холмщини треба дати допомогу для відновлення зруйнованого господарства й треба повернути втрати, що спричинила війна. 5. Землю в Холмщині треба передати корінному населенню Холмщини, без різниці віри, на умовах, які вироблять Установчі Збори. Голова виселеного організаційного комітету Данило Газда, секретарь Петро Фурман, члени комітету: Микола Сидорчук, Юліян Сидорчук, Михайло Яхтома, далі підписи 29 грамотних і підпис Лопатюка, що підписав ся за 57 душ неграмотних“.

3 Дубровка, орловської губ.

„Українській Центральній Раді, проф. Грушевському — виселенців Українців холмської губ. томашівського, грубешівського й замостського повітів, які проживають в хutorі Дубровка, орловської губ., брянського повіту — постановова. Ми ниже підписані виселенці-Українці вище названої губ. в приводу політичних обставин, які тепер настали з нашою Холмщиною, зібрались в помешканні Івана Мельничука й постановили при допомозі Української Ради відстоювати життєві інтереси нашої дорогої Холмщини. Наші домагання такі: 1. Холмщина й Підляше, яко з давендавна українські землі повинні увійти в склад Росії та злитись з рідною по вірі, звичаям і мові Україною. 2. В справах ліквідаційної комісії в справах царства польського повинен бути й представник від населення Холмщини. 3. В Установчих Зборах населення Холмщини повинно мати своїх представників окремо. 4. По скінченню війни населення Холмщини повинно дістати поміч, аби підняти господарство й щоб заплачено за всі шкоди. 5. Земля Холмщини повинна перейти корінному населенню без різниці віри й в таким порядку, який установлять Установчі Збори. Підписів 52“.

3 Черкас, київської губ.

„1917 р. мая 9 дня ст. ст. З огляду на рішення російського уряду виділити царство польське в незалежну державу, ми ниже підписані, виселенці холмської губ., тимчасово проживаючі в м. Черкасах, київської губ., заявляємо, що холмська губернія споконвіку руська, вітчизна першого збірача руської землі, рівноапостольського великого князя Володимира, заселена Українцями, котрі не мають нічого спільного з Поляками, і для того прохаємо російський уряд і всю російську людність не допустити, щоб холмська губ. була включена в склад польської держави, а також прохаємо: (далі йдуть жадання такі самі, як у попередній постанові з Дубровки, орловської губ.). Підписів 22“.

3 Новочеркаська на Донщині.

„До Центральної Української Ради у м. Київі. Сього 21 травня ст. ст. 1917 р. Холмчане-Українці, мешкаючі в м.

Новочеркаську, зібравшись на організаційні збори для охорони своїх національних прав, від усього серця вітають Центральну Раду, уважаючи її за єдиного представника всього українського народу. Зібрання відбуло ся під проводом голови Хведора Григоровича Йосенка й писаря Андрія Хведоровича Крася. Були внесені такі постанови: 1. Цілком приєднати ся до постанови зібрання Холмчан, винесеної на зїзді в Москві. 2. Просити московський тимчасовий комітет по впорядкуванню Холмщини підтримувати й проводити в життє жадання і вимоги Холмчан-Українців, щоб українська Холмщина в своїх етнографічних межах увійшла не до будучої Польщі, а була приєднана до рідної по мові й по віри України. 3. Не маючи нічого проти національного зєднання всього польського народу, ми Холмчане-Українці за часи свого спільного життя з Поляками маємо досить даних і підстав бажати, щоб стара історична помилка не була зроблена й тепер, щоб Холмщина не була в складі Польщі. 4. Просити тойже комітет добиватись, аби на майбутніх Установчих Зборах був представник від Холмщини. 5. Оснувати в Новочеркаську тимчасовий виконавчий комітет по ділам Холмщини, в склад якого вибрати головою Х. Г. Йосенка й членами Й. І. Возняка, М. В. Гаврилюка, Й. А. Сахновського, Д. Р. Дадюка, Т. І. Запасу і Г. Д. Яроша, доручити їм увійти в зносини з московським комітетом, надіслати йому сю постанову й в будучім підлягати розпорядкам і директивам сього комітету, причім у виключних випадках збирати загальне зібрання. Копію сїєї постанови надіслати Центральній Українській Раді й членови Державної Думи О. Будиловичеві. На зібранні було 177 люда. Голова зібрання Йосенко, за писаря (підпис)“.

3 Київ.

„4 квітня ст. ст. 1917 р. відбули ся збори виселенців, о.о. законовчителів і взагалі людей походженням з Холмщини, що були звідти евакуовані й живуть тепер у Київі. Сі збори прийняли такі резолюції: 1. Збори визнають недопустимим, аби Холмщина зостала ся в межах Польщі — се суперечило історичній правді, національній самосвідомості й укладови місцевого життя. 2. Визнаючи, що тільки органічне єднання Холмщини з українським народом як історичним життєвим руслом може їй забезпечити можливість правильного політичного й культурного розвитку в прийдешньому, збори постановляють, що Холмщина повинна приєднати ся до українського руху, заховуючи деякі особливости свого життя. Вище наведені резолюції були передані 5 квітня ст. ст. 1917 р. Комітетови Центральної Української Ради уповноваженим від зборів учителем перемської школи Костем Юрчуком і о.о. законовчителем тереминської школи Антоном Матегоном. Голова зборів Ф. Кораллов. Писарь зборів А. Юшкевич“.

„11 квітня ст. ст. 1917 р. відбули ся другі збори у помешканню дирекції виселенців учителів і о.о. законовчителів і взагалі людей походженням з Холмщини, котрі були евакуовані й живуть тепер у Київі. На сих зборах було присутних 126 Холмчаків, серед котрих учителів початкових шкіл 31, о.о. законовчителів 9, селян різних повітів Холмщини 58, різних станів 25 (також один Поляк Н. Гінтер) і 3 людей від управи й служачих в холмській дирекції шкіл. На зборах 11 квітня прийнято попередні резолюції зборів з дня 4 квітня 120 голосами. Голова зборів Ф. Кораллов. Писарь зборів А. Юшкевич“.

„Київ. Голові Української Центральної Ради, професорови Грушевському. Загальні збори виселенців Холмщини широко вітають у Вашій особі Українську Центральну Раду як завзятого борця за національні права України й вірять, що Рада зуміє відстояти та злучити з загальним ділом України покривджену історичною несправедливістю Холмщину. Голова комітету виселенців Ду ба“.

З Москви.

„З комітету холмської прогрес.-демокр. групи в Москві. До Української Центральної Ради. Цілком поділяючи думку, яку видвинула Центральна Українська Рада про участь представника українського народу в праці ліквідаційної комісії по справам царства польського, — комітет холмської прогрес.-демокр. групи в Москві гадає, що інтереси українського населення Холмщини повинні бути безпосередньо представлені в комісії і до неї повинен бути уведений представник від прогрес.-демокр. елементів Холмщини в порозумінню з У. Ц. Радою. Голова комітету Микола Черлюнчакевич. Секретарь пом. прис. повір. А. Врона“.

Се тільки маленька частина голосів, які звідусіль чують ся про думки й бажання населення холмської губ. Застерігають ся Холмщане проти прилучення їх рідної землі до Польщі і в Росії, і в таборах виселенців в Австрії, і в таборах полонених в Австро-Угорщині та Німеччині і на місцях, в тих повітах холмської губ., що є під німецькою окупацією. Тільки з трьох повітів холмської губ. — холмського, грубешівського, томашівського — найчистіших українських повітів, не чути „ні вітру, ні хвилі“. По влученню сих повітів до люблинського генерал-губернаторства попало зоставше на місці українське населення в кліщі польського терору і мовчить, бо „благоденствує“. А час би випростатись і промовити!

Україна висловлює довіре Ц. У. Раді яко свому тимчасовому правительству.

До заяв довіря і готовости як найдалше йдучої підтримки Центральної Української Ради, зложених усякими українськими організаціями, зборами й військом на Україні й поза її межами, даємо отсе ряд нових, хоч всі вони се тільки та мала частинка, що вспіла передістати ся з України сюди.

Вислухавши повідомлення про відмовленне російським тимчасовим урядом основних домагань У. Ц. Ради, загальні збори слухачів перших київських українських педагогічно-політичних курсів у день закриття курсів — 16 червня (н. ст.) 1917 р. доводять до відома У. Ц. Р., що вони: 1. рішуче висловлюють свій протест против неуважного відношення рос. тимч. уряду до законних потреб українського народу, 2. заявляють усьому суспільству, що домагання Ради се домагання широких демократичних кол української людности, 3. всі, зорганізувавши ся у Всеукраїнську Учительську Спілку, рішуче підтримуватимуть У. Ц. Р. яко всеукраїнський орган в усіх її домаганнях на користь Рідної Країни в сей великий, але разом і грізний і відповідальний перед будучими поколіннями час. (Р. Г.).

Селянські депутати 16 сіл махнівської волости, бердичівського повіту на Київщині, зібравши ся в числі 55 душ 17 червня (н. ст.) 1917 р. на волосній раді, вислухали резолюції всеукраїнського селянського зїзду й 1. постановили прийняти всі пункти резолюції, 2. зажадали національно-територіальної автономії України, заявляючи, що будуть самі проводити сю автономію в життє і обороняти її силою, 3. домагали ся в українській школі науки в українській мові і 4. переходу земель кабінетних, монастирських, пан-

ських, поміщицьких, удільних без викупу до трудового народу в Українській Земельний Фонд. Крім того махнівська волосна рада висловила свою щиру подяку У. Ц. Раді яко міцній заступниці інтересів України з її бідним трудовим людом і яко тимчасовому українському революційному урядови. Голова волосної ради селянських депутатів і голова виконавчого комітету, махнівський волосний комісар Генадій Садовський, товариші голови: Іван Присяжний, Юхим Одинач, секретарь І. Палковський, член Іван Талимон, голова харчової управи Іван Майборода. (Р. Г.).

Українці професійного зїзду праці писарства московсько-київсько-воронізької залізниці, отримавши універсал, з радістю широко вітають Раду, бажаючи певного й негайного здійснення давно жданої святої мети визволення Рідного Краю. Товариш голови Воронуха. (Р. Г.).

На загальних зборах сосницького повітового виконавчого комітету з сосницьким повітовим земським зібранням постановлено: 1. призначити У. Ц. Раду народним представництвом, поставленим на межі організації українського народу в справі переведення в життє широкої автономії України, 2. щоб рада виконавчого комітету й земська управа завели найтісніші організаційні зв'язки з своєю Ц. Радою, 3) асигнувати рівночасно на У. Н. Фонд 3000 карб. Голова зборів Семенов. (Р. Г.).

Селяне Насташи, васильківського повіту на Київщині, зібравши ся на віче 27 червня (н. ст.) в числі 600 душ, ухвалили повітати універсал У. Ц. Ради й висловити їй повне довіре яко найголовнішому правительственному органу на Україні. Голова віча М. Козик, писарь Ванара. (Р. Г.).

Загальне зібранне Українців служачих і робітників київської округи шляхів і комунікації, обговоривши 29 червня (н. ст.) 1917 р. сучасний стан української справи в зв'язку з нехтуванням прав українського народу російським тимчасовим правительством і вислухавши універсалу У. Ради, постановило: 1. повітати У. Ц. Раду й уважати її за найвищий урядовий орган на Україні, всіма силами підтримувати її в усіх її заходах коло здобуття прав і вольностей українського народу й непохитно виконувати її постанови. Голова зборів Мик. Вороний, член М. Педес, писарь Мих. Жук. (Р. Г.).

Полтавські губернські земські збори на своїм засіданню 5 липня (н. ст.), обміркувавши універсал У. Ц. Ради, ухвалили: 1. У. Ц. Рада се правосильний орган усього українського народу, 2. губернські земські збори висловлюють повну готовність піддержувати У. Ц. Раду в заведенню основ автономії України. 3. Всі постанови російського тимчасового правительства, які торкають ся України, виконуватиме земство тоді, коли вони будуть видані по згоді з Ц. У. Радою. 4. Губернське земство підлягає всім постановам У. Ц. Ради й асигнує на її потреби 200.000 карб. Голова зборів Я. Стенька, писарь О. Янко. (Р. Г.).

Петроградські соціалістичні українські організації видали універсал У. Ц. Ради в чепурній формі, а при кінці умістили таку свою постанову: Вітаючи універсал У. Ц. Ради яко правомірний вираз революційної творчости українського народу, що самоозначаєть ся, твердо заявляємо, що зорганізована автономна Україна в федеративнім зв'язку з Росією є і буде міцною опорою революції і допоможе й иншим народам Росії здобути і землю і волю. Ідуть підписи укр. соц. фракцій на всерос. зїзді рад роб. і салд. деп. і у виконавчій комітеті всерос. Ради селян. деп., комітету У. С. Д. Роб. П., комітету У. П. С. Рев., президії виконавчого комітету петроградської У. Військової Ради, президії укр. фракції в петрогр. Раді р. і с. деп., президії укр. роб. соц. клубу „Праця“. (Р. Г.).

Надзвичайні борзеньські земські збори ухвалили призначити Ц. У. Раду найвищою урядовою інституцією й асигнувати до її розпорядимости 3000 карб. (Р. Г.).

Українська Військова Рада симбірського гарнізону на своїм засіданню 2 липня н. ст. 1917 р., вислухавши універсалу Ц. Ради, постановила: Призначаючи Ц. Раду тимчасовим

українським урядом, У. В. Рада симбірського гарнізону приймає до виконання всі вказівки Ради як найвищої влади на Україні. Накази київського У. В. Комітету приймає до точного й неухильного виконання. (Р. Г.).

Українці м. Кронштату: жінки, робітники, матроси, офіцери й салдати — на зборах 3 липня постановили одностайно підлягати постановам У. Г. В. Комітету й рішуче признали, що новий лад на Україні має завести тільки Ц. Рада, яку зобов'язали ся підтримувати всіма способами й силами свого життя. (Р. Г.).

На українській маніфестації у Конотопі, уладженій дня 1 липня конотопською організацією У. С.-Д. й іншими українськими організаціями, ухвалено таку резолюцію: Ми, мешканці м. Конотопа та його околиць (Загребелля, зал. двірця, с. Підлипного й инш.), селяне, робітники й салдати в числі звиш 1000 душ, вислухавши універсалу нашої Ц. Ради, охоче і з радістю підтримуємо її в боротьбі за волю і кращу долю всіх народів України, — признаємо Ц. Раду своїм тимчасовим урядом, виконуємо всі її постанови, складаємо їй щирю подяку за її працю й обіцяємо віддати всі сили на відродження України. Разом з тим заявляємо, що ми не відокремлюємось від російської революційної демократії і підтримуємо всеросійський тимчасовий уряд у всіх справах, які не йдуть всупереч інтересам українського народу. Робітники майстерні зложили на У. Н. Фонд 69 карб. 25 коп.

Ковельський комісар Косач, не вбачаючи в діяльності Ц. У. Ради елементів, які могли б розбити боротьбу за волю всієї Росії, вітаючи універсал, повідомив, що приложить усі зусилля, щоб направити й зміцнити тісний організаційний зв'язок ковельського комісаріату й ковельської повітової земської управи з Ц. У. Радою.

Комітет Української Військової Ради ржевського гарнізону щиро вітає Ц. У. Раду з приводу параду дня 5 липня н. ст., на яким в присутності 2400 салдатів піхоти при 69 офіцерах 53 п. з. полку й 40 уланів-Українців 15 татарського полку дуже вричисто прочитано універсал. По співах, між иншим „Заповіту“, й промовах на згадку останнього промовця про сучасне становище нашого парламенту — Ц. У. Ради й України взагалі — блиснули оголені шаблі офіцерів і салдатів-уланів під гучний і гарячий оклик: Клянемо ся підтримувати Раду й Україну.

Волосний сход у Пузирках бердичівського повіту на Київщині заявив ся за універсалом і постановив оподаткувати на корясть рідної справи всі землі по 10 копійок від десятини. (Н. Р.).

На загальних зборах бердичівської повітової „Прогресу“ ухвалено платити через „Прогресу“ до Ц. Ради 1% з доходів і виконувати всі розпорядки У. Ц. Ради. (Н. Р.).

Канівське надзвичайне повітове земське зібрання, вислухавши універсалу, признало Ц. Раду тимчасовим правительством, ухвалило вести зносини з російським тимчасовим правительством тільки через Раду, асигнувало Ц. Раді 10.000 руб., а Раді селянських депутатів 2000 руб. (Н. Р.).

В Умані на Київщині на першій засіданню повітової Української Ради комісар оголосив універсал, який вислухали стоячи. (Н. Р.).

На загальних зборах повітової та харчової управ і повітового виконавчого комітету в Бердичеві на Київщині одностайно ухвалено признати У. Ц. Раду найвищим краєвим органом і виконувати всі її постанови. (Н. Р.).

Громадяне села Сватків, зібравши ся на збори, постановили всіма силами підтримувати У. Ц. Раду й проводити в житті універсал. (Н. Р.).

Громадяне села Броварки гадяцького повіту на Полтавщині на своїх зборах одностайно постановили піти за Ц. Радою і віддати касі Ради по 10 коп. від десятини. (Н. Р.).

В селі Диканці полтавського повіту по проголошенню універсалу 8 липня н. ст. населення прийняло радісно універсал і одностайно признало необхідним цілком корити ся Ц. Раді як своєму тимчасовому правительству. (Н. Р.).

Збори робітників-Українців півного й штампального заводів у Катеринославі 7 липня н. ст. повітали Ц. Раду як єдиного виразника інтересів українського народу, ухвалили, що універсал Ц. Ради се акт величезного значіння в історії українського руху, й висловили У. Ц. Раді своє повне довіре, заявляючи готовість підтримувати її доти, поки вона буде боронити інтересів українського народу в демократичним напрямі. (Р. Г.).

Салдати-Українці запасного баталіону гвардії семенівського полку на вічу 2 липня н. ст. вислухали реферату про універсал У. Ц. Ради й ухвалили: 1. гаряче повітати універсал У. Ц. Ради, 2. признати У. Ц. Раду революційним парламентом України, 3. висловити сподівання, що сей парламент негайно виділить тимчасове правительство автономної України, але в порозумінню з усіма революційними центрами Росії, твердо вестиме творчі сили України наперед, скличе в найблизшій часі Установчі Збори — Сойм України, який виробить основні закони нашого краю у федеративнім зв'язку з Росією, 4. оподаткувати себе на скарб У. Ц. Ради, 5. представити себе в розпорядимість Ради й заявити готовість боронити її від усяких контрреволюційних замахів. (Р. Г.).

На великім народнім вічу в м. Ставищах таращанського повіту на Київщині при участі 3000 представників від селянських спілок, волосних і селянських рад, а також від різних просвітних і політичних організацій усього повіту ухвалено, що 1. український народ повинен негайно проводити в житті широку національно-територіальну автономію України, 2. до Установчих Зборів і майбутнього народнього Українського Союму має управляти всіма справами на Україні У. Ц. Рада як дійсна виразниця волі українського народу й найвища законодавча краєва інституція, 3. вітаючи У. Ц. Раду й цілком похваляючи її роботу взагалі й видане універсалу зокрема, віче присягає всіма силами піддержувати й виповняти всі постанови, які зазначені в універсалі або будуть видані в будучині. (Н. В.).

Другого дня нарад другого всеукраїнського зїзду працюючих у цукровій промисловості гучними оплесками прийнято по гарячій промові Олекси Лугового отсей привіт У. Ц. Раді: „Зібравшись у Вільній Автономній Україні, у стародавній столиці м. Києва, другий зїзд працюючих у цукровій промисловості щиро вітає єдину всеукраїнську урядову інституцію Ц. Раду й щиро дякує їй за визволення України з більш ніж двухсотлітнього ярма Московщини. Слава!“ (Р. Г.).

Українська Робітнича Громада на Лубенщині, вислухавши й обміркувавши декларацію Генерального Секретаріату на загальних зборах 11 липня (н. ст.) 1917 р., щиро вітає Генеральний Секретаріат і т. Винниченка зокрема. Голова Громади Мик. Монченко, за писаря тов. С. Данильченко. (Р. Г.).

Загальні збори салдатів-Українців третього відділу першої запасної автомобільної роти в Петрограді ухвалили: підтримувати універсал У. Ц. Ради, а У. Ц. Раду признати за тимчасове правительство автономної України, від якого очікують наказів, і всіма силами бороти ся за волю України (Русская Воля з 11 липня н. ст.).

3 голосів німецької преси.

Подана ось тут низка голосів німецької преси се ніякий систематичний огляд того, що німецька преса писала в данім часі про українську справу, але, майже в цілості, так сказати-б, виписки й записки принагідного перечитувача чи переглядача найважніших органів преси. Як ми вже зазначили в однім з попередніх чисел „Вістника“, більше цікавить ся Україною і її рухом преса Німеччини, зате далеко позаду за пресою Німеччини йде німецька преса Австро-Угорщини.

Приступаючи до нашого огляду, зазначимо, що найважніші думки (в брошурах і часописах) про українську справу з часу теперішньої війни коротко зreferував Йоганнес

Чі р ш к и п. з. „Український визвольний рух і його значіння“ в часописи „Hannoverscher Courier“ з 22 мая, а далеко довше в кількох числах „Groß-Lichterfelder Lokal-Anzeiger“ (автор сих рядків мав під рукою тільки ч. 134 з закінченням статі). Видивови резервованої літератури про українську справу треба приписати думку, що „найнебезпечніший ворог Росії шведський Карло XII злучився з українським гетьманом Мазепою“ тому, бо „ясними очима пізнав, що московську державу можна поцілдити смертельно тільки на Україні. Ще з більшим правом можна се сказати тепер“. Рух російських інородців дуже на руку авторови. „Сі явища, що торкаєть ся інородців, бодай варті моральної підпори. Чи німецька політика має іти ще далі, не можна тут застановляти ся над сим. Очевидно се залежить від цілого ланцюга мірквань і дуже поважної оцінки сил. В кождім разі лежить тяжкий тягар українського змаганя до самостійности на мілітарно ослабленим — коли вже не зломанім — тілі російської держави. Відірвання українського члена воно не перенесло-б, аби дійсно не спасти до рівня азійської держави. Що наслідком сього впало-б зовсім нове світло на відношення Росії до Німеччини та її союзниць, а головно до європейської Туреччини, се очевидно“.

Зі статей проф. Павла Рорбаха, що нераз полемізував в обороні українського руху з його ворогами, треба передовсім зазначити його думки зі статі „Зимної крові“ в „Deutsche Politik“, зом. 20. Висловлені вони в звязку з бажанням Німеччини заключити окремих мир з Росією і в звязку з могутнім українським рухом в Росії. „Коли якийсь народ — читаємо тут — має історію, яка забезпечує йому спочування інших вільних народів у його боротьбі за волю, се є російський народ. Але думка, що віки від початку татарського панування вирівняли ся для Росії кількома місяцями недуже кривавої революції, зрезигнуванням з царя і радою робіт. і салд. депутатів, усе-таки надто наївна. Ще далеко до тяжкого кінця кризи, як у військовій і земельній справі, так і в національнім питанню, які підносять ся щораз грізніше одна від другої. Нема думки, щоб справи мирно й самі від себе вернули в нормальне річище. Отже пощо нервозність і поспіх переганяти ся з Росією замість спокійно виждати й що найвище в догідній хвилі помощи, коли положення само від себе дозріє до того?“

„Що тепер у Росії відбуваєть ся, на се хочу сим разом дати тільки один особливо незбитий доказ на полі, де наші дотеперішні патентовані політики від російських справ також були такі розумні, як перед революцією: в українській справі. Український сепаратизм розвиваєть ся з такою енергією і швидкістю, що він навіть тих дивує, котрі від початку говорили, що тут є центральна проблема російської будуччини. Дуже велика часть російських часописей повна українських справ і вже стає ясно, що великоруські централісти також серед республіканських партій попадають у конфлікт супроти домагань Українців“. Далі представлений хід випадків українського руху до часу написання статі.

Про те, яку тяжку боротьбу приходило ся зводити тим публіцистам і ученим, котрі вказували на велику вагу української справи, говорить Рорбах і у вступі до статі „Шевченко як будитель України“ в берлінській „Die Hilfe“ з 7/VI. Рорбах починає свою статю: „Коли хто з нас перед початком революції говорив про Україну й думав, що тут являєть ся поважне питання для російської і європейської будуччини, то міг бути певним, що позбудуєть ся його здвигненням плечима або сильним запереченням. Україні не знали у нас і тому не хотіли або не могли також знати нічого про українську справу. Тепер, з поступом російського революційного розвитку, стануть уважливіші до вісток з України з виїмкою що найвище дотеперішніх патентованих „знавців“ Росії, для котрих подвійно тяжко все-ж-таки признати тепер існуючою Україну, яка для них не існувала“. Далі пропонує автор замість основної політично-географічної студії взяти до рук працю Євгена про Тараса Шевченка. Проаналізувавши зміст книжки, пише автор, навівши „Заповіт“: „Не будьмо політичними дурнями, — використаймо й оцінім також „Заповіт“ Шевченка“.

До думок, порушених у статі „Зимної крові“, ще раз вертає Рорбах у статі „Політика моральних здобутків“ у „Deutsche Politik“, зом. 21, і в звязку з українською справою пише ось що: „Положення дозріло на Україні — ми мусимо тільки зрозуміти й хотіти! Міродатний російський учений по державному праву барон Польде, професор у Петрограді, автор твору про державне право російської держави, сам заступає той погляд, що в основі ще сьогодні має свою силу переяславський договір (1654), яким Україна вступила яко самостійна держава в унію з Московщиною, задержуючи свого власного виборного голову, гетьмана, з власним правом мати посольства і т. ин. Що Росії можна грозити українською самостійністю, знали про се в Англії вже давно. Пригадую статю Бедвіна Зандса в мартовім зошиті „Contemporary Review“ з 1916 р. п. з. „Україні й війна“. Тут виразно й докладно сказано, що Українці се поневолені Москалями народ, з власною мовою, з власним національним почуттям і власною давньою державною думкою. Що в англійській пресі тільки раз було яко вплив хвилевої тактики, щоб погрозити Росіянам, се повинні-б ми тепер рішуче підхопити з точки погляду морального здобутку й замість покладати нашу надію на незбагненім російським правительстві, опертім на дуже хитких політичних підвалинах, з яким хочуть у нас киче переговорювати, радше годосно скажім: Росія яко дотеперішня, опертна на завойованню, насилі й націоналістичнім гнеті одноцільна держава не обходить нас більше! Ся Росія була нашим ворогом; а тепер признаємо змагаючи до самостійности, досі поневолені Росією народи, передовсім Українців і Фінів! Ми мусимо зрозуміти й підперти Фінляндію й Україну в їх праві на самостійну національну державу. Росія стратила право на дотеперішній лад уважати ся одноцільною державою, яка має панувати над безліччю неросійських підданих, пригнічених против їх волі! Се була-б смілива й успішна мова й се мало-б більші наслідки ніж забігання по ласку якихсь рад робітничих і салдатських депутатів, тимчасових правительств і т. ин.“ Було-б се по дурному через нашвидку заключений хиткий „всеросійський“ мир саму Росію знову сковувати разом та скріпляти Московщину против інших національностей. Наше правительтво мусить лишити ся при слові державного канцлера про визволення інородців негільки від царизму, але й від Московщини взагалі й заявити: „Для нас моральне право досі поневолених народів се факт і, коли з російського боку мають з нами переговорювати, ми домагаємо ся крім переговорів з петроградськими верховодами ще переговорів з Українцями, Фінляндцями й т. ин. зокрема!“

Поруч проф. Рорбаха triumфує й історик Аксель Шмідт з тої причини, що розвиток українського руху в Росії потвердив його погляди на вагу української справи. В статі „Боротьба України за свою самостійність“ пише він у „Stuttgarter Neues Tagblatt“ у числі з 20 липня з сього приводу ось що: „Коли з початком війни кількох знавців Росії вказало на значіння України для порішення всесвітньої війни, сю думку майже однодушно відкинено“. „Щойно коли революція усунула страшний гнет над інородцями Росії, показало ся, яку слупність мали ті, котрі від початку вказували на українську справу яко на осередок російської проблеми“. Зясувавши зріст українського руху, пише автор: „Наглий зріст української справи се неменший дарунок (?) німецькому народови, ніж була російська революція. Треба тільки краще її використати ніж упадок царизму. Коли ми рішуче вставимо ся за інородцями (Росії), зокрема за Українцями, коли ми їм приобцяємо, що підопремо їх бажання узяти участь на мировій конференції, се очевидно сильно скріпило-б розбіжні сили Росії й ми могли-б сим робом дипломатично довершити те, що мілітарно розпочали так блискуче на Сході, — усунення російської небезпеки“.

Довшу статю на ту тему помістив Аксель Шмідт у 29 зом. „Deutsche Politik“ п. з. „Воскресення України“. Щоб показати, з яким теплом написана ся гарна статя, приведемо її початок. „Се щось чудове — пише автор — переживати воскресення народу. І Польща яко держава була мертва, але нікому не впало на думку заперечувати існування польського народу. Инакше стоїть справа з Українцями. Коли монголь-

ські напади змели з землі стару київську (українську) державу, з хвилею, коли останні мізерні останки в Галичині втрачали самостійність, українська держава вже більше не могла утворити ся. Український народ попав у литовські, далі польські й укінци в московські руки, а хоч як часто зміняв панів, брутальний гнет лишав ся той самий. Чужим можновладцям удало ся вкінці зденационалізувати шляхту й освічену верству. На заході верхні шари спольщили ся, на сході змосковчили ся, тільки селянство оперло ся натискови й сильно тримало ся української народности". Далі вказує автор, як російське правительство держало навмисне в темноті українське селянство, як російське правительство всіма силами змагало до знищення українства та як останне, не зважаючи на найстрашніші переслідування, вічно рухало ся, вислало до першої і до другої Думи на великий перестрах російського правительства численних (до другої 64), національно свідомих своїх заступників котрі енергично домогали ся автономії України, як Століпін хотів зміну виборчої реформи за одним замахом усунути українську небезпеку. З незвичайним залюбованнем зясує автор факти відродження України й провідні ідеї теперішнього українського руху й кінчить свою з добрим знанням справи написану статю: „Як видно з отсих коротких виводів, машерує український рух невпинно наперед. Др. Рорбах, що від початку війни вказав на те, що Україна се найбільша інтернаціональна проблема сеї війни, мав слушність наперекір усім тим, що сумнівали ся. Але з розвиненням сієї справи в цілій ширині дістала Німеччина рішачий козир в руки й німецька дипломатія повинна його використати. Ним могли-б ми закінчити перемогу російської небезпеки, що так блискуче розпочали ми під військовим оглядом. Для сього треба позбути ся вже раз надії, що уступками зробимо з Великороса приятеля для себе. Коли ми раз рішили ся-б відкрито оперти домагане Українців мати можливість засідати при столі на мировім конгресі, се дуже пособило-б змаганню до самостійности на Україні. Бо-ж уже утворив ся Союз української державности, який відкрито домагаєть ся, щоб українська нація утворила республіку, котра про всі справи рішала-б „суверенно“. Таке маркантне слово німецького правительства додало-б рухови російських інородців сильної заохоти й так зміцнило-б розбіжні сили, що тимчасове правительтво не могло-б уже більше їх опанувати. Розумієть ся, прийнявши згори, що було-б ясно видно, що за сим словом стоїть воля до діла“.

Криптонімний автор С. помістив у „Deutsche Warschauer Zeitung“ ч. 203 з 26 липня статю п. з. „Перші кроки вільної України“, яку зачинає: „Навіть для добрих знавців Росії розвиток українського сепаратистичного руху, який характеризують останні події в Росії, прийшов усе-таки несподівано. Національна сила сього народу дрімала, ледви чи свідомо себе й відома для своїх славянських сусідніх народів, а майже зовсім скрита перед заступниками інших націй“. Подавши огляд випадків від головних ухвал всеукраїнського військового зїзду до покликку тимчасового правительства до Українців, пише автор: „І зі сеї заяви пробиваєть ся також тяжка жура тимчасового правительства, яке очевидно, щоб зискати на часі, годить ся на все, чого домагають ся Українці, щоб сим робом відсунути повний розрив, а все-таки пробиваєть ся виразно з усього того, що Українці видерли від тимчасового центрального правительства або незалежно від нього осягнули, бажанне повної самостійности“. Зацитувавши кілька голосів російської преси в приводу універсалу, пише автор: „Отже нема сумніву: у Києві положено підвалини під вільну українську державу. Все в дальшій розвитку річей залежатиме від того, в якій мірі київська Центральна Рада може рахувати на край“. І тут автор покликкуєт ся на вістку „Русского Слова“, що населенне в усіх селах і містах України зложило присягу на вірність Центральній Раді.

Потім іде роздумуванне над тим, яка велика Україна та чи має український рух прихильників у всіх верствах населення. Підчеркнено тут, як усе Українець почував себе чимсь окремим від Москаля, і зокрема, як сильно зросла національна свідомість по вибуху революції. Автор тішить ся сим незви-

чайним зростом національної свідомости Українців, бо „з Українцями вступає життєво сильний і незужитий селянський народ у круг європейських народів. Він відзначаєть ся найкращими тілесними й духовими прикметами. Не все були Українці на бік відсуненим поневоленним народом з примітивною тільки культурою, як учить погляд на велику історію староруської української київської держави. Хто раз перейшов ся по київських соборах, буде свідомий того, що тут стоїть він на старім місці східно-європейської культури. А що ся держава колись була рівновартною в крузі західно-європейського світа, прикладом сього може послужити та обставина, що великий князь Володимир, згадка на якого ще сьогодні свята у Києві, був шурином німецького цїсаря Оттона II“. Автор зазначає, що Німеччина має всяку причину уважати український рух корисним зворотом долі для себе, думає, що проголошенне польської держави 5 падолиста мало заохочуючий (?) вплив на Україну й Фінляндію.

„Новій Україні“ присвятили велику передовицю „Leipziger Neueste Nachrichten“ у ч. 200 з 23 липня, де читаємо: „Російська держава, що протягом століть групувала ся в щораз більшим обемі коло Москви, була аж до нашого часу механічним конгломератом без органічного звязку й без внутрішньої структури. Деспотизм і панславянська ідеологія з боку можновладців, глибока безпросвітність і нерозвинене національне почуттє по стороні поневолених уможливили удержанне сього стану протягом століть“...

„Національний рух усе існував на Україні від часу знищення її самостійности. Почасті зуживали ся національні сили під впливом короткозорих провідників у боротьбі з Польяками, часті шукали вони сього вислову в невиннім літературнім русі. Щойно війна й роздмухана російською революцією визвольна ідея надали на Україні національному рухови одноцілих політичних цілей, звернули його фронт проти Петрограда й Москви. Проголошеннем незалежности Українців і установам національного міністерства завдано рішачий удар давнім російським звязкам, що впливали з панування, якого не могло досі відпарувати захитане, зденероване новими неспокоями російське правительтво. Воно пішло далеко назустріч українському домаганню, а се все найкращий спосіб зовсім утратити провід. В дійности вже розпочав ся з добрим початковими успіхами рух за виставленнем самостійної української армії, а як що ся справа удаєть ся в достаточній мірі, тоді може бути забезпечена державна незалежність нової України. Тому, що не можна добре зміркувати, яким робом Росія, зайнята як найсильніше подїями на фронті і в середині, могла-б спинити сей розвиток, можна з великою правдоподібністю рахувати на повну удачу справи визволення. Кінцеве слово в сій справі западе певно також з останнім гарматнім вистрілом, мировий конгрес означить остаточно долю України: бути передньою кріпостою середньої Європи або найбагатшою провінцією Росії“.

Далі подані дані про простір України. „З географічного положення показуєть ся безпосередне політичне значінне суверенної України. Яко сильний засув лежала-б вона між Росією і Чорним морем, між Петроградом і Білгородом, Москвою і Царгородом. Самостійна Україна, яка панувала-б над північним і східним побережжєм Чорноморя з пристанями Одесою, Херсоном, Евпаторією і Керчу, перемінила-б європейську Росію в середземну державу, засунула-б сильний засув її політичним і економічним змаганням до поширення на Балкані й турецьким орієнті, від міцности якого у великій мірі залежав би мирний спокій європейського Сходу. Балканська політика Австро-Угорщини була-б забезпечена тоді перед російськими перехресчуваннями так само, як німецька орієнтальна політика, котра була-б неможлива без політичного забезпечення турецького Царгороду. Самостійна Україна, приятна осереднім державам, звернула-б російське обличчє одним ударом до Азії й тяжко заважила-б на мідтарній бойовій силі колишньої царської держави. Бо Україна була головною доставчиною багатьох сирих матеріалів, без яких Росія ніколи не могла-б була вести війни“. Далі йде переліченне природних багатств України й домаганне, щоб німецькі полководці й державні мужі проголосили самостійність України.

Вказавши, як у часі кримської війни в 1853 р. і в часі великого напруження відносин між Петроградом і Віднем у 1888 р. зрозуміли в Німеччині значіння української справи, кінчить автор: „Так проблема України в останніх сто літах ніколи зовсім не зникала з круга німецької політики. Але ще ніколи не мав німецький державний муж стільки можливостей переведення її, як у рішучій фазі сеї війни. „Велика нагода“ запевнити спокій Європі супроти Сходу, яка буває тільки раз на сто літ. Такт і енергія, можливість виждання і певний далекий погляд повинні-б бути в силі укути се залізо!“

„Боротьбі України за свою самостійність“ присвятили „Hamburger Nachrichten“ в ч. 380 з 28 липня передовицю, що починаєть ся: „Вістки, які в останніх днях передістали ся з України до нас, заслугоють на найбільшу увагу, бо вони показують виразно, що розпочату боротьбу за незалежність не тільки добре підготували провідники руху й сей рух прибрав уже великі розміри, але також у кругах петроградських можновладців слідять за ним з неохотним здивованнем і сильною постановою не допустити до рішучого успіху Українців. Рух на Україні, на який недавно дивила ся з великою погордою російська преса, наскільки вона стоїть у таборі кадетів, став побіч замотанини з Фінляндією, можна сказати, через ніч питанням дальшої долі Росії. Коли прийде до відірвання України, відпаде 40 мільонів душ з дотеперішнього державного звязку, а крім того держава позбавить ся найцінніших господарських областей, які все мають для втримання державної самостійности з огляду господарського самовистарчення. Росія, кольос, позбавила ся-б сим робом своєї переважачої сили й тому се легко пояснити, що петроградські міністри самі поїхали на Україну, щоб грізному фаталізмови запобігти обіцянками й добрим переконуваннем“. Далі, як автор каже, „на основі вісток з добре поінформованих віденських українських кругів“ подає він теперішній стан українського руху в Росії й кінчить: „Пригадуємо собі, що з початку війни в Німеччині у слові й письмі багато про сю проблему було мови, щоб усунути російську небезпеку через розклад держави на ті поодинокі народи; була се справедлива думка, яка одначе через воєнні події і зокрема через односторонню польську політику віденського й берлінського правительства щораз більше спихала ся на задній план. Нема дива, що Австрія стратила майже всі симпатії на Україні, коли до деякого ступня все ще покладають надію на Німеччину, не зважаючи на всі розчарування, які пережили (Українці) також з берлінською політикою. Тепер положенне зазнало зміни наслідком двох обставин. Поперше союзні держави не віддаватимуть ся ніяким ілюзіям, що їх польська політика попала на мертву точку та що відручне письмо з 5 падолиста минулого року було ударом у воду. Сон про союз з Польщею виснив ся і стає на часі оглянути ся за рекомпензатою. Замість того приходить тепер під розвагу розумна політика, що холодно розібрала-б все, що має вагу по обох боках, з українською державою, котра творить ся — і се друга ціха нового положення — тепер з власної сили, використавши російський переворот, приготовляє собі шлях до незалежності“. Далі зазначеть ся, що російський переворот се наслідок німецьких побід, без яких „української проблеми не можна було-б урятувати“ (?). „Коли Німеччина й Україна не мають з собою найменших площ тертя, справа Австрії справді тяжка, бо треба рахувати ся з тим сильнішою українською іредентою в її межах, чим виразнійше польським буде її курс у внутрішній і заграничній політиці“.

На тему, з Польщею чи з Україною має шукати Австро-Угорщина союзу, пише Отто Герстнер у ранішнім виданню з 5 серпня „Reichspost“ ч. 359 у статі „Світова політика“. Зазначивши, що життєвою умовою Австрії є пануванне над східним побережем Адрійського моря, дальше, що Австрія є балканською державою і не може дозволити на утворенне жадної держави на Балкані, яка мала-б ворожі цілі супротив Австрії, пише автор: Се вимагає нашої цілої сили, нашої найбільше напруженої уваги, се також виключає, щоб ми мали якісь інші цілі, які не є економічної природи. Се торкаєть ся в першій лінії наших відносин до Росії. Бути

з сею державою в приязни, стояти в найживіших і найдвірливіших торговельних зносинах се наше шире бажанне і наша потреба. Та з якою Росією? Майже можна-б було сказати: з щасливими спадкоємцями Росії. Яка-б не була дальша доля Росії, як довго не триватимуть ще далі судороги, се одно певне: кольос розпадесть ся. Ядро, Московщина пересунеть ся на схід, зазіщить ся, муїтиме обороняти себе перед Японцями, а завіщанне Петра Великого вийде новим виданнем: завзятий напір на святу Софію переімінить ся в гаряче домаганне дійти до Перського заливу й через нього до відкритого моря. За дозволом чи без дозволу Англії, се питання? До кого-ж з щасливих спадкоємців Росії належить наша симпатія? Фінляндія трохи задалеко віддалена, не зважаючи на спорідненне з Мадярами, але ближше відбудовуєть ся Польща, Україна бореть ся за державне відродженне. Наша політика муїть тут рішити ся, муїть вибирати. Вибір не тяжкий, коли взяти на дорадницю етнографію, він стає небезпечний, коли ми підемо за історією. Відбудована в етнографічних межах Польща се держава 10 до 12 мільонів мешканців, але під історичним оглядом і у гарячковім сні гарячих польських патріотів сягає вона від Балтійського моря аж до Чорного моря і 10-мільонова меншість панувала-б над 50-мільоновою більшістю інших народів і гнобила-б їх. Се неможливе з огляду на факт, що польське королівство зараз по своїм повстанню муїть перебути процес демократизації яко перший щабель до того, щоб могли жити. Треба сотворити селянський стан так само, як у Румунії, тут проти або на кошт боярів, там через уступки, виборені у шляхти. Инакше стоїть справа на Україні. Тут велика земельна посілість почасти московська, почасти польська, Україна виявляє собою подібну структуру, як Болгарія, силу краю творить охоче до праці селянство, якому можна прийти з помічю і підпорою, не будучи змушеним щойно зломлювати опір верхньої, дуже заможної або одиноко пануючої касті, хай вони називають ся боярами чи шляхтою. Політика держави муїть опирати ся на певних основах, коли вона хоче звернути свої цілі „поза море“, отже управляти світову політику. Тому легко зрозуміти з тої причини, що ми також на північній сході нашої держави маємо старанно перевірити, що більше служить нашим цілям“.

Громадська програма української соціал-демократичної робітничої партії.

Російське тимчасове правительство перевело дуже важну реформу органів місцевого самоупрадування—земств повітових, губерньських, городських дум, волостей і сільських громад, — а саме завело загальне, рівне, безпосередне й тайне виборче право до сих громадських організацій та розпорядило вибори по новому виборчому закону. Тепер можуть узяти участь у порядкуванні місцевими справами громадського життя найширші верстви населення, без ріжниць полу, віри й народности, а пропорціональна система виборів дає змогу бути заступленою в земських зібраннях і городських думах кожній політичній чи національній групі.

Саме тепер відбувають ся скрізь по Росії вибори до городських дум і інших органів самоупрадування. Кожда політична партія, що виступає на виборах, виставляє свою програму, якої політики будуть держатись її кандидати. З такою програмою виступила й українська соціал-демократична робітничая партія, що є тепер найповажнішою партією на Україні. Ся програма приложена головним чином до міст, опрацьовувала ся київським комітетом партії, в звязку з виборами до київської городської думи. Зміст сеї програми находимо в ч. 62 „Робітничої Газети“, що виходить у Києві яко центральний орган партії.

По короткім вступі про значінне демократично зорганізованної громади для робітництва в його змаганнях до зміни соціального ладу українська соціал-демократична партія за-

кликає українське робітництво до широкої участі в органах самоурядування, де вона обіцяє переводити такі реформи:

I. Щодо органів місцевого самоурядування. 1. Цілковіту демократизацію місцевого самоурядування, активне й пасивне виборче право для всіх, хто має більш 19 літ, на основі вселюдного, рівного, безпосереднього й тайного голосування з пропорціональним представництвом; право участі у виборах осіб, які хоч не мешкають у межах громади, але звязані з нею; поширення пасивного права окремої особи на всю територію республіки. 2. Самостійність і незалежність місцевого самоурядування в громадських справах. Скасування постанов органів самоурядування тільки через суд. 3. Децентралізацію місцевого самоурядування по великих містах; районні думи. 4. Право органів місцевого самоурядування (міських і сільських) вступати в союзи, щоб краще розвинути свою діяльність або задовольнити ту чи іншу потребу. 5. Скасування місцевих адміністративних органів і передачу відповідних функцій органам місцевого самоурядування. 6. Право референдуму та народної ініціативи в громадських справах. 7. Право людности встановляти мову діловодства органів самоурядування згідно з законами, що забезпечують права меншостей. 8. Незалежність і виборність органів контролі над діяльністю органів самоурядування.

II. Щодо фінансів. 1. Перебудову всієї фінансової системи громад таким способом, щоб податковий тягар перекласти на заможні верстви людности шляхом заведення податків а) прогресивно-доходового, б) прогресивного на майно, в) на незаслужений приріст цінности, г) на спадщину й д) на річи роскоші. 2. Добутте дотацій і субсидій від українського скарбу. 3. Широкий розвиток громадських підприємств.

III. Щодо основ громадського господарства. 1. Будівання місцевого господарства на основах усуспільнення, себто передачі до рук органів місцевого самоурядування тих підприємств, які задовольняють спільні потреби людности, за які уважаємо а) спільні для всіх, б) однакові для всіх, в) необхідні, г) щоденні й д) першорядної ваги взагалі, а особливо з погляду народнього здоров'я. Сюди рахуємо: телефони, транспорт (трамваї, автобуси, метрополітени), освітлення, водопроводи, постачання продуктів першої необхідности, лікарні, лазні, догляд за вулицями та дворами щодо чистоти, пожежна справа, будова помешкань народньої просвіти, їх користання і т. ин. 2. Широкий розвиток в інтересах людности власних підприємств. 3. Безплатне користування з тих підприємств, які забезпечують народнє здоров'я та народню освіту, та платне з інших, відповідно до оплатної сили груп людности та до громадського характеру підприємства.

IV. Щодо соціальної політики. 1. В харчовій справі: а) організацію харчової справи під загальним керуванням органів місцевого самоурядування на праві складання демократично зорганізованих харчових комітетів і в інтересах широких мас людности; б) таксу на предмети першої необхідности; в) широку організацію власного господарства: влаштування пекарень, відкритте відповідного числа крамниць, складів палива, громадських їдалень, молочарень, ферм, городів, млинів, аренду землі для сівби збіжжя і т. инші. 2. В земельній та мешкальній справі: а) заборону продажі громадської землі, право органів місцевого самоурядування на примусове вивласнення приватної землі, перероблення непридатних для користування будинків і квартир, а також знищення приватних будинків, небезпечних для громадського здоров'я; б) підвищення податку на приватні землі, що пустують або не використані в громадських інтересах; в) перехід у власність міст земель монастирських, церковних, удільних, князівських і інших, що знаходять ся в межах міста; г) вивласнення на користь міста приватних земель в разі загальної земельної реформи; д) вироблення й переведення обовязкового договору на аренду квартир, кімнат і кутків; нормування плати за сї помешкання; ресстрацію помешкань і посередництво міста у їх наймі; е) будівання органами місцевого самоурядування домів з гігієнічними й дешевими помешканнями для потреб незаможної

людности, допомогу створенню „слобід-садів“, а також заснування їх містом; ж) плянування та впорядкування передмість з проведенням до них добрих шляхів комунікації; обовязкове вироблення загального пляну міста; з) заведення інструкцій будівництва, котрі забезпечували-б гігієнічність та естетичність будинків і квартир; заборону винаймати підвали на квартири та майстерні; і) заведення санітарної та будівничої інспекції для догляду над виконанням інструкцій будівництва й усіх постанов щодо помешкань. 3. В справі охорони народнього здоров'я: а) обовязкове усуспільнення всіх підприємств, що мають відношення до охорони здоров'я людности: водопроводу, каналізації, очищення вулиць, дворів і майданів і т. ин.; влаштування публичних безплатних лазенок та пралень; б) влаштування загальних і спеціальних лікарень, амбуляторій, санаторій для сухотних, хорих на нерви та видужуючих; родильних приютів, заль, відкритте міських аптек і т. ин.; в) санітарний догляд над харчовими продуктами (санітарні лябораторії, станції); приложення згідно до вимог санітарії та гігієни місць для їх продажі та переховування (криті ринки, базари, холодильники, склади, бойні); гостру боротьбу з фальсифікацією продуктів; г) широку організацію фізичного виховання людности: влаштування народніх парків і садів, спортовних майданів, гімнастичних заль тощо; д) широку й плянову боротьбу з сухотами, алькоголізмом і венеричними хворобами; е) безплатну видачу дітям незаможної людности молока, організацію безплатної лікарської допомоги хорим на дому, безплатну допомогу породіллям і вагітним; приюти для безнадійних хорих. 4. В справі народньої освіти. Обовязкову безплатну освіту для дітей до 16 літ на рідній мові; світську школу, безплатну роздачу шкільних підручників і приладів до навчання, лікарський догляд за учнями; широку постановку професійної освіти з участю робітничих професійних організацій; безплатне навчання всіх здатних до того дітей незаможної людности в середніх і вищих школах; видачу незаможним дітям стипендій, харчів та одежі; закладання дитячих садків, охоронок, організацію дошкільного виховання і вакаційних екскурсій і кольоній; організацію безплатних курсів для неграмотних; широку постановку позашкільної освіти й естетичного виховання народніх мас: народні дома, книгозбірні, читальні, загально-приступні театри й концерти, музеї, вистави, екскурсії, допомога робітничим і іншим демократичним організаціям, що мають перед собою тіж завдання. 5. В справі громадської опіки. Заснування приютів для сиріт та покинутих дітей, ясел, громадських приютів для перестарілих та калік, ночліжних домів; харчування робітників, що шукають роботи; широку допомогу органів самоурядування при участі держави, сім'ям запасних та жертвам війни, інвалідам; заведення безплатного похорону на кошт органів місцевого самоурядування.

V. Щодо робітничої політики. Широкий розвиток відповідних заходів, а саме: 1. Біржі праці для безплатного посередництва всіх категорій наємної праці в згоді з професійними спілками з рішучою заборонаю приватних посередницьких контор. 2. Організації допомоги безробітним у згоді з професійними спілками. 3. Організації у згоді з професійними спілками догляду за санітарними й гігієнічними умовами праці. 4. Видання обовязкових постанов у справі охорони праці, які-б не ламали загально-державного (?) й автономно-краєвого робітничого законодавства. 5. Всесторонньої охорони робітників по всіх підприємствах з утворенням інспекції з представників від робітництва. 6. Включення в договори зо всіма контрагентами органів місцевого самоурядування вимоги мінімуму заробітної плати для робітників контрагентів, точного виконання всіх вимог робітничого законодавства та забезпечення робітникам права коаліцій. Заборони умов з контрагентами, котрі не звертають ся за потрібними робітниками до бірж праці та професійних спілок. 7. Об'єднання всіх заходів щодо робітничої політики в окремій відділі праці при громадській управі з представництвом робітничих організацій. 8. Утворення робітничих комітетів в підприємствах органів місцевого самоурядування

з признанням обов'язковості їх участі у виробленні внутрішнього розпорядку й умов праці. 9. Заведення по підприємствах і установах органів місцевого самоуправління не більш 8-ми годинного робочого дня для робітників і 6-ти годинного для бюрових урядовців; плати, згідної з тарифами професійних спілок, одпущів з видачею заробітної плати, заведення мінімуму заробітної плати для робітників та урядовців. 10. Страхування на випадок хвороби, нещасних пригод та професійних хоріб, інвалідности та старости, вдів, сиріт, а також материнства, для всіх робітників та урядовців органів місцевого самоуправління. 11. Забезпечення повної волі коаліції для всіх робітників та урядовців органів місцевого самоуправління.

Українська демонстрація в Петрограді.

Відношенне до У. Ц. Ради та Ген. Комітету, що виявилось тут у Петрограді після універсалу в міщанській пресі та в правительстві, викликало незвичайне обурення української колонії міста та його околиць. „Треба показати, що ми — сила, що за Ц. Радою стоїть справді zorganizований народ“, гомоніли товариші салдати й робітники. Тому постановлено улаштувати демонстрацію та поставити вимоги в ультимативній формі.

І от 8 липня н. ст., ясного дня, зранку марсове поле почало вкривати ся жовто-блакитними й червоними стягами. В переливах соняшного проміння картина очі в себе вбирала. Полки громадно з музикою й прапорами підходили і в строгім порядку ставали на призначенім місці. Вийшла й робітничка кольонна нарвського району УСДРП. Коли все поле було вкрите вщерт, уся громада була перестроена в коло і в чотирьох місцях його почалось читання універсалу. Всі, як один, скинули шапки. Тиша мертва... Після читання загреміло „Слава У. Ц. Раді!“ „Слава Генеральному Комітетові!“ Хвиля котила ся з краю до краю. Потім на пропозицію голови демонстрації всі стали на коліна й проспівали „Вічну пам'ять“ борцям за волю України й Росії. Могутне „Ще не вмерла Україна“ розлягло ся по всім полю.

Далі в порядку рушили до таврійської палати, де засідав цент. вик. комітет рад роб. і салд. депутатів. Звідти через увесь Невський до міністерства війни. Похід розтягнув ся верстів на 3. На лічбу сторонніх людей в поході йшло тисяч 80—100.

Картина створила ся незвичайно величя. Ліс прапорів. На чолі походу егерці несли величезний прапор з написом: „Хай живе Центральна Рада й Генеральний Комітет“. Далі були найріжнотніші: „Пролетарі всіх країн, єднайтесь!“ „Боріте ся — поборете!“ „Хай живе Інтернаціонал!“ „Хай живе українське військо — озброєнне всього українського народу!“ „Хай живе національно-територіальна автономія України й федерат. республіка Росії!“ і т. ин.

Попереду демонстрації вислано делегацію від усіх укр. організацій. Делегація мала доручення повідомити ЦВК про ті категоричні вимоги, що подавали ся міністрови війни. Вимоги сі такі:

1. Оповістити наказом по армії та флоті, що УВГК. є державна установа.
2. Наказом по петр. гарнізону негайно виділити всіх вояків-Українців у окремі часті.
3. Українці-вояки з маршевыми ротами виходять лише після згоди УВГК.

Для відповіді дано реченець: 12 год. 11 липня (н. ст.). Засідання ЦВК. в той час не було й делегацію приймав Гоп, член комітету. Він оповів, що всі сі вимоги будуть обмірковані спочатку в бюро комітету, а потім негайно будуть подані до обміркування повних зборів. „Бажано було-б, якби делегація прийшла, щоб дати в разі потреби відповідні пояснення“. — „Ми прийшли до вас лише з повідомленням про ті вимоги, що ми ставимо військовому міністрови, сподіваємо ся на вашу, рос. революційної демократії, під-

держку, а більше пояснень ми дати не можемо“. На тім балачку замкнули.

У військового міністра приймав його заступник п. Якубович. Спочатку він не приймав меморіялу тому, що, мовляв, його треба направити до тимчас. правительства, бо се справи загально-державного характеру. Але після пояснення, що тут ходить про військові справи й тому ми направляємо до військового міністра, а його діло — з дальшим ходом, він узяв.

„Тільки я вам мушу сказати, що відповіді до признаного реченця ви не дістанете.

— Ми так і перекажемо тим, що нас післали.

„Так і перекажіть“.

Тут так само з повною видержкою, без жадного зайвого слова, подано меморіал і по всьому.

Що буде далі, означить місцева Військова Рада, яка після скінчення офіційно-призначеного терміну намітить дальші кроки. В кождім разі настрої твердий — додержувати строгої дисципліни щодо Ген. Комітету та його наказів. У підтвердження вимог, за делегацією слідом і перед тавр. палатою і перед міністром профілював в ідеальнім порядку і з кличами „Хай живе УВГК!“—увесь похід.

Коли підходила робітничка кольонна, звідусюди почули ся кличі „Слава україн. робітництву!“, „Хай живе соціалізм!“ і т. ин. Почавши ся о 11 год. ранку, демонстрація закінчилась аж о 4 год. На вулицях викликала незвичайне заінтересованне й овації. А грузовик, що збирав на Нац. Фонд, всю подорож був обліплений як вулик бжолами, що несли з усіх кінців мед-гроші на визвольне діло.

(Р. Г.).

Генер. Геронович.

Єврейські соціалісти про українське питання.

Резолюція бюро Окружного південно-західнього Комітету Євр. соц.-дем. партії, прийнята на засіданню бюро 12 липня (н. ст.) с. р. і на загальних зборах київської організації тогож дня, така, як подає Роб. Газ.:

Виходячи з погляду, що всі нації Росії мають безумовне право на політичне й культурне самовизначенне, Окружний Комітет вітає тривале змагання українського народу до самоорганізації на автономно-демократичних основах.

Визнаючи гасло державного ладу в Росії на республікансько-федеративній підставі, Окружний Комітет уважає необхідним підтримувати у відношенню до України домагання національно-територіальної автономії сеї округи в етнографічних межах, в такім розумінню, що географічно ся автономія має обіймати одностайну територію, в якій більшість населення становлять члени української нації.

При сім у виборах до центральної установи представників України (сойм) має брати участь усе населення України, без ріжниць національности, а вибори мають бути загальні, рівні, безпосередні, тайні, без ріжниць полу й пропорціональні.

Для оборони інтересів національних меншостей, які живуть на Україні (Руських, Євреїв, Поляків і ин.), вони повинні мати право автономно управляти національними справами, відокремленими від компетенції загально-державного парламенту, Українського Союму й органів місцевого самоуправління. Тому нації меншостей утворюють місцеві органи національного самоуправління окружні, всеукраїнські органи й загально-російські — на персональних основах (представничий і виконавчий).

Головні основи територіально-політичної автономії України, національно-політичної автономії національних меншостей, межі компетенції автономних органів і публичні права мов тих націй в усіх державних, окружних і місцевих органах — устанавляють ся за згодою всіх живучих на Україні націй і мають бути затвержені всеросійськими Установчими Зборами через основне, загально-державне законодавство.

Будучи переконаним про необхідність повної згоди між тимчасовим урядом і органами, які в особі Центральної Ради й Генерального Секретаріату утворила українська нація, а рівнож з іншими націями, які живуть на Україні, Окружний Комітет вважає за необхідне, щоб:

1. тимчасовий уряд признав Українську Центральну Раду й Генеральний Секретаріат — автономними центральними органами української нації яко такої.

2. Українська Рада враз з представниками національних меншостей підготувала працю над організацією територіяльно-автономного ладу на Україні, а для цього треба:

а) як найшвидше скликати територіальний зїзд України на підставі загального, рівного, безпосереднього, тайного, без ріжниць, полу й пропорціонального виборчого права;

б) негайно утворити у Києві комітет з представників тимчасового уряду, ради роб. деп., ради салд. деп., губернського й військового вик. комітетів, громадських організацій усіх політичних партій і національних організацій (українських, руських, польських, єврейських) для згоди в міжнаціональних справах на Україні і установа часу та способу скликання територіального зїзду.

3. щоб при тимчасовім уряді була утворена рада для національних питань з рівної кількості представників усіх націй Росії; ся рада має стежити за всіма вчинками уряду, які відносять ся до тих націй;

4. щоб були відраховані в розпорядимість повстаючих національно-автономних органів окремих націй з загальнодержавних і місцевих засобів визначені суми для залагодження потреб даної нації.

Рівночасно Окружний Комітет вважає, що найкращою гарантією інтересів національних меншостей на Україні — буде як найшвидше утворення сими меншостями своїх національно-автономних установ, як місцевих комун і окружних і всеросійських органів, які б їх об'єднували. За сю працю треба взяти ся негайно.

Вісти.

Організація красвої влади на Україні. „Кіевская Мшль“ доносить, що У. Ц. Рада приступила вже до організації свого складу, складу свого виконавчого Комітету й Генерального Секретаріату на основі заключеного з тимчасовим петроградським правительством договору. В цілі доповнення Ц. Ради й Генерального Секретаріату представниками національностей переведено переговори з революційними організаціями не-Українців і заключено угоду, по якій національні меншости мають дістати в повній Центральній Раді 30% мандатів, у виконавчім комітеті Ц. Ради т. зв. Малій Раді 17 мандатів на 57, а в Генеральнім Секретаріаті 4 на 12. В руки тих чотирьох неукраїнських міністрів мають перейти ось які ресорти: 1. торговлі та промислу, 2. виживлення, 3. судівництва, 4. почти й телеграфу.

Іван Стешенко став генеральним секретарем для справ науки та просвіти. Стешенко відомий добре українській громаді зі своїх дослідів над історією української літератури, а саме з історії старої української драми, дальше з праць над Ів. Котляревським і його найближчими наслідниками, над шестидесятниками та Стороженком і т. д. Остання з його більших праць се приготована до друку монографія про Т. Шевченка.

Зорганізований український баталіон у Симферополі висловив ся проти відсилки маршевих рот на фронт без отримання розпорядку комісара Ц. Ради („Русское Слово“ з 10 липня н. ст.).

Полонені офіцери-Українці до Центральної Української Ради у Києві. Дістаємо для поміщення письмо такого змісту: „Вельми шановні Добродіі! Повідомляем Вас, що 1 липня с. р. Український Гурток табору Йозефштадт зложив на Український Національний Фонд добровільні датки в сумі 120 кор., які разом з привітом передано Українській Центральній Раді через товариша, що відїхав на Україну“. Зміст привіту

такий: „Українському Народови й Українській Центральній Раді. Рідна Українська Земле! Рідний Український Народе! Сини Твої на чужині в тяжкій неволі пильно стежать за Твоєю долею, болять Твоїми болями й радіють Твоїми радощами. Одрвані від Рідного Краю, вони відчувають непереможну тугу з приводу того, що не можуть разом з Тобою зараз стати до творчої праці. Але вони горді за своїх борців, які там високо піднесли прапор Вільної України і вже твердо стоять на сторожі наших прав. Хвальна Українська Центральна Радо! Представнице великого многостраждального Українського Народу! З далекої чужини засилаємо Тобі наш щирий привіт! Стій твердо на сторожі прав нашого Народу, займай на всіх полях широку займанщину, — підмога йде! Велика армія полонених Українців незабаром повернеть ся до дому, дасть великі кадри робітників і буде боронити нашу волю! Прийми-ж і від нас в Український Національний Фонд нашу вдовину лепту 120 кор. і будь певна, що повернувшись до дому, складемо великі матеріальні і духові жертви на вівтарь нашого Рідного Краю. 1 липня 1917 р. Український Гурток табору Йозефштадт у Чехах: Голова Ради Гуртка, капітан П. Ганжа, містогорова Дмитро Скарженевський, бібліотекар Яків Сич, скарбник Микола Букшований, писарь Василь Прохода. — Загальні збори Гуртка на засіданню 17 липня с. р. ухвалили: Прохати редакцію Вістника Союзу визволення України надрукувати зміст привіту Українському Народови й Українській Центральній Раді для відома всім землякам полоненим. Голова Ради Гуртка, капітан Ганжа, писарь Василь Прохода.

Комісія для вироблення статута автономії України. Центральна Українська Рада на засіданню дня 8 липня обговорювала справу по виробленню статута автономії України. Склада тої комісії, має бути такий: Всіх членів 100, від Українців 70 душ і 30 від тих націй, котрі складають меншість на Україні. 70 українських членів вибирають 30 Центральна Рада по 4 від кожної фракції — 16, а решту пленарне засідання; (приблизно) 10 оберуть губернські ради від кожної губернії окремо, а 30 душ ріжні українські професійні організації, між иншим від правників 12 (особливо знавців державного права). Інші нації посилають стільки членів, скільки відсотків має населення тої нації між усім населенням. Комісія мала зіхати ся до 23 липня; вона мала право розпочати свою роботу, коли зібрала ся половина наміченої кількості. Тези докладу в сій справі ухвалено.

Про ролю Ради в харчовій справі. „Русское Слово“ з 18 липня н. ст. доносить з Києва під датою 16 липня, що на губернськім зїзді представників харчових комітетів вибухла пристрасна дискусія про ролю Центральної Української Ради в справі прохарчування. Думки різко поділили ся. Одні заявляли, що Українська Рада відіграє додатну ролю, інші твердили, що значінне Ради відемне. Голова уманської харчової управи Ф і л и п о в с ь к и й (Поляк) говорив, що селяне на місцях відмовляють ся виповняти накази без санкції Ради і що се ніби-то вносить дезорганізацію. Бесідник думав, що Рада повинна перестати поступати агресивно та погоджувати свої кроки з діяльністю усієї демократії. Військовий депутат сквирського повіту С м и р н о в (Росіянин) говорив, що приходить ся рахувати ся з тим, що селяне в деяких повітах признають Раду своїм правительством. Тому треба конче в харчовій справі працювати солідарно з Радою. Инакше армія лишиться ся без хліба. Смирнов предложив запросити на зїзд представників Ради, щоб спільно найти вихід з витвореного грізного положення. Необхідно — додав бесідник — просити Раду, щоб вона звернула увагу на той факт, що в останнім часі під її прапором стали орудувати справжні опришки, що сіють сварку і заколот. Голова кївської повітової харчової управи Г а в е м а н заявив, що Центральна Рада — се одинока інституція, яка може піднести дух населення. Тому вона повинна бути осередком, довкруги котрого всі повинні об'єднати ся.

Та сама часопись доносить з Одеси під датою 17 липня, що на нараді красвого харчового комітету, який давно

уже функціонував в Одесі і який доставляв для армії хліб і пащу, представник Києва виступив з заявою, що не вважає можливим признати існування красної організації в Одесі, а домагається перенесення її до Києва як осередку України, бо вся доставка повинна перейти в руки Українців.

Хліб для армії. Генеральний Секретаріат видав поклик до населення України, щоб давати хліб для армії. В поклику між ин. говорить ся: „Наша Україна найближше до фронту. Чи не стане вона жертвою огня і меча, чи не повернуть ся знову часи давньої руїни... коли голодне військо кине фронт і піде шукати хліба“. Поклик підписали голова Секретаріату В. Винниченко, генеральний секретарь для харчових справ М. Стасюк і генеральний писарь П. Христюк.

Позичка визволення. Центральна Українська Рада має оголосити національну позичку визволення, коли закінчить ся підписування загально російської позички свободи.

Про діяльність української фракції ради військових депутатів київської округи, що має більш ніж 100 членів, довідуємо ся з „Р. Г.“, що вона відбувається в різних комісіях і переважно у провінційно-харчовій комісії, наслідком чого її члени знаходять ся постійно на провінції—по селах, де немало натрудили ся над організацією різних волосних і сільських комітетів. При фракції є інформаційне бюро та зорганізовано продажу книжок. 30 мая загальні збори фракції постановили видавати на паях свій власний тижневик п. з. „Вартовий“, але його вихід проволік ся, бо не підшукано ще друкарні.

Про військове віче в Одесі в справі організації українського полку цікаві подробиці приносить „Робітничая Газета“. На вічу був також делегат від ради саддатських депутатів, що говорив про організацію тільки українських рот. Сам рос. соц. рев., він говорив, що він признає автономію України, а на питання саддатів, яку він додав, що над сим не думав. Радив відложити справу автономії до Установчих Зборів, бо вони „хозяинь русской земли“, отже й порішати усе. По нім говорило кількох саддатів, які доводили, що Україні потрібна автономія зараз. Від УСДРП говорив Паланичка, що господаря „русской земли“ нема, господарі української землі се все саддати (селяне) Українці, білоруської землі — Білоруси, литовської — Литовці і т. ин. Далі пригадав бесідник, що „революційная демократія“ не йшла разом з Українцями, що рада садд. і роб. депутатів заборонила збір грошей на національний фонд (4 червня н. ст.). А коли Українці уладили перш авочним порядком, рада роб. і садд. депутатів робила безшкоди, одного зборщика трохи не побили, міліція на розпорядок ради не допускала зборщиків на потяги, що йдуть до дач. Паланичка дав ще багато прикладів ворожого відношення до Українців місцевої преси й бесідників Росіян на російських вічах, а далі вказав на статтю петроградської „Рабочей Газеты“ против Українців, яку передрукував місцевий „Южный Рабочий“. Пригадавши виступ Таска й Незлобіна у Києві, грожене „штиками“, значач Паланичка, що „революційная демократія“ говорить для Українців одно, а робить друге — все против Українців. Тут навів бесідник багато яскравих фактів. Його промова зробила таке велике вражіння, що бесідника носили саддати на руках.

Український зїзд у херсонській губернії. Як доносить „Рїчь“ з 17 липня н. ст. з Одеси під датою 14 липня, український зїзд херсонської губернії ухвалив у земельній справі таку резолюцію: Вся земля на Україні без викупу переходить в український земельний фонд, яким завідує сам народ через Український Сойм. Всеросійські Установчі Збори повинні се затвердити. Для справедливої розвязки земельної справи трудовий народ повинен узяти участь у центральнім (російським?) земельнім комітеті й оснувати Центральний Український Комітет. Зїзд ухвалив далі резолюцію, яка признає необхідність заведення Січей і інших військових організацій по селах і городах чорноморської області. Крім того постановлено при помочи Української Ради добити ся у правительства повороту з Сибіру всіх полонених Галичан, засланих за старого режиму, а також скасування черги осідлости Галичан, яку твердо ви-

повнює напр. іркутський комісар. Прийнято також резолюцію в справі українзації шкіл і постановлено поробити заходи перед українським Секретаріатом у справі іменування Українця попечителем одеської округи замість Соковкіна, який подав ся у відставку.

На херсонським повітовім зїзді народніх учителів прийнято резолюцію: „Ідучи назустріч волі українського народу, яка висловила ся у постановках українського національного зїзду у Києві 13-21 квітня, у резолюції красового зїзду селянських делегатів з Херсонщини, Таврії і Катеринославщини 6 травня н. ст. в Херсоні, а також зїзду представників Українців від військових частей армії, фронту й тилу, — зїзд учителів херсонського повіту визнає, що Україна повинна мати широкую національно-територіальну автономію у демократично-федеративній республіці Росії. Права національних меншостей на території України мають бути забезпечені законотатним ладом. Невідложним завданням хвилі зїзд признає заведенне викладу в народній школі на Україні в українській мові (Р. Г.).

Загальні збори Української Громади в Могилеві вислали тимчасовому російському правительству таку резолюцію: Загальні збори Української Громади в Могилеві на Дністрі, що налічує 470 членів, як військових, так і цивільних, з глибоким обуренням довідавши ся про незадоволенне тимчасовим урядом домагань української делегації, вважають за обовязок сказати, що справа автономії України се справа життя або смерти нашого народу й, коли тимчасовий уряд автономії не дасть, хай бере на себе відповідальність за все те, що може стати ся, коли український народ сам візьме автономію. 10 червня 1917 р. (Р. Г.).

Всеукраїнський технічно-економічний зїзд відбудеть ся у Києві 19-21 серпня н. ст., як пише в „Роб. Газ.“ голова українського технічно-економічного товариства „Праці“ проф. І. Г а н и ц ь к и й. Мета зїзду: обговоренне сучасного економічного стану України, виробленне плану припинення безробіття і обговорення засобів підтримання промисловости на Україні. Праця зїзду провадитиметь ся в отсих секціях: 1. Секція палива (дрова, ліси на Україні, каміний вуголь, торф, білий вуголь). 2. Фабрично-промислова секція (металургічна промисловість, машино-будівельна, цукроварна, хемічна, сілікатна, сільсько-господарська й інші). 3. Секція доріг (водяних, ґрунтових, брукованих, залізних). 4. Гідро-технічна й мелiorаційна секція. 5. Будівничая й архітектурна секція. 6. Секція кустарної промисловости й ремесла. 7. Секція праці. 8. Загально-економічна секція. Членів зїзду попрошено привезти з місць: 1) відомости про всі фабрики й заводи, які тепер є на Україні, але зачинені або мляво працюють, і яких заходів треба ужити в дану хвилию, щоб відновити й побільшити діяльність тих підприємств; 2) відомости про сучасний технічно-економічний стан на місцях і наміченне тих галузей промисловости, які для загального розвитку й добробуту українського народу найпотрібніші. Які галузи української промисловости треба розвинути як найширше, щоб не вживати чужих виробів і чужих фабрикатів; 3) в яких місцях України найпотрібніше повести дороги брукові, залізні, проекти сих доріг, економічне значінне намічених доріг для України; 4) де на території України найпотрібніше в даній хвилі проводити мелiorаційні роботи, які болота треба найшвидше осушити, які магістральні канали треба повести. Плани регуляції річок, забезпечення міст від поводів; 5) в яких місцях України треба відбудувати сипи збіжжя (елеватори); 6) кооперативи. Громадські й державні підприємства. Державна монополія окремих галузей української промисловости. Соціалізація державного й національного господарювання й фабрично-заводської промисловости; 7) лісове господарювання на Україні. Приготуванне дров на зиму. Майбутній паливний голод і заходи усунути його; 8) сучасний стан української сільсько-господарської промисловости.

Вибори до міської ради У Полтаві. Як доносять „Бирж. Вїд.“ з 19 липня н. ст. з Полтави під датою 17 липня, вибори гласних до міської ради (думи) дали такий вислід: соціалістичний бльоку (українсько-російський) отримав 22 місця, соц. дем. 15 місць, партія народньої свободи 11 місць, укра-

інські (які?) організації 8, жидівська демократична партія 2, жидівський „Бунд“ 2, дрібні торговці, великі торговці, домовласники й квартиронаємці отримали по 1 мандату. В день міських виборів у виборчих учатках відкрито підписку на позичку свободи, яка дала 500.000 рублів.

Хліб тільки в заміну за товар. Як доносить в „Річч“ з 18 липня н. ст., від часу повстання Ради населення полтавської губернії дає замовлений хліб для російських губ. тільки в заміну за товари.

В справі повороту переселенців-Українців з Сибіру. Як доносять „Бирж. Вѣд.“ з 19 липня н. ст. з Києва, генеральний секретарь Української Центральної Ради для земельних справ, довідавши ся про бажання переселених на Сибір Українців з огляду на буцім то здійснену автономію України вернути ся назад, звернув ся до Українців-переселенців з заявою, в якій повідомляє, що автономія України поки-що не здійснена, й просить їх лишити ся на місцях, бо при невчаснім повороті до Рідного Краю вони можуть лишити ся не тільки без землі, але навіть без заробітку. Справу переселення на Україну розглянуть ся з переведенням у життє автономії.

Промисловці про будучий лад Росії. Як доносить „Русское Слово“ з 18 липня н. ст., попереднього дня голова ради всеросійських торгово-промислових зїздів П. Рябушинський вислав таку телеграму предсідателеви міністрів князеві Г. Львову: Рада всеросійських зїздів торговлі й промисловости на засіданню 17 липня н. ст., познайомивши ся з перебігом подій у Петрограді й обговоривши витворене положення, звертаєть ся до вас яко до голови тимчасового правительства, висловлюючи рішуче переконання, що найважнішим завданням власти, утвореної революцією, є оборона меж Росії від ворожого напору й доведення краю до Установчих Зборів, які тільки одні можуть установити форму державного ладу й розв'язати справу автономної самостійности народностей, що заселяють Росію. Торговельно-промислова класа, свідомо усїєї виключности переживаного моменту, думає, що Росія, сповна багатовіковою історією в нероздільну велику державу, повинна здійснити на основах республіканського ладу широку місцеву й краєву самоуправу, даючи собою приклад одноцільної могутньої державної єдности.

Новий місцевий суд. Тимчасове правительтво видало закон про місцевий суд. По сьому закону судові справи підлягають всюди виключно судовим інституціям. Закон забезпечує демократичний склад суду, заводячи в нїм основи колегіальности. Він переводить в життє в цілій Росії в цілім обемі закон про місцеві суди з 1912 р. Щоб направити діяльність місцевих судів дореволюційного часу в згоді з закладами демократизму, заводить ся нову інструкцію членів мирового суду. Всі цивільні й карні справи відтепер підлягатимуть не мировим суддям, а колегіям, що складають ся з мирового судді яко предсідателя та двох членів мирового суду. Членами мирового суду можна вибирати всіх горожан у віці 25 років, що мають освіту, ненижшу середньої, або мають якусь службову рангу, або є адвокатами. В зїздах мирових суддів беруть участь і представники членів мирового суду, причім жадна ухвала не може бути правосильна без участі принаймні одного представника членів мирового суду. Се потрібно для контролі діяльности мирових суддів. По новому закону мирових суддів призначають ся величе в містах, але й у волостях. Разом з тим касуєть ся посаду повітових членів окружного суду та міських суддів, всюди заводять ся мирові суди. Члени мирового суду доставатимуть від державного скарбу платню в сумі 5—6 руб. (в залежности від віддалення від суду), чим даєть ся можливість вибирати членами суду незаможних людей. Вибирати можна осіб, незасуджених у карних справах, непозбавлених чести й т. д. Для кожної волости та для кожної міської діляниці вибирають двох членів мирового суду та двох заступників до них. Жадних національних, релігійних і ставових обмежень нема. Вибори членів мирового суду та їх заступників переводять в селах земські волосні збори, а в містах — міські думи.

Видалення єпископа Евлогія з Волині. „Русское Слово“ з 28 червня н. ст. доносить з Житомира, що губернська рада обєднаних громадянських організацій, беручи під увагу шкідливу діяльність архієп. Евлогія, вибраного до III Державної Думи з Волині, та вижидаюче становище, яке зайняв він сьогодні, а яке грозить спокоєви й закріпленню свободи, одногосно ухвалила негайно видалити Евлогія з Волині і зараз повідомити про се тимчасове правительтво. Заразом рада постановила сконфіскувати почаївську друкарню, в якій друкували ся погромні „Почаєвські Извѣстія“, й передати її у завідування здобувівської ради робітничих і військових депутатів.

Німецька критика на книжку Гутрі про Галичину. В ч. 3855 „Leipziger Illustrierte Zeitung“ з 17 мая подав А. Мерц влучну оцінку німецької писанини Гутрі про Галичину. З огляду на велике зацікавлення Галичиною рецензент дуже розчарований, бо книжка Гутрі приносить „про саму Галичину небагато більше ніж балакання без змісту. Далекі небезпечніше для читача те, що автор Поляк у справі основних політичних проблем Галичини займає крайно партійне становище й представляє їх тенденційно. Коли розділ про Жидів відповідає дійсному станови справи, розділи про Поляків і Українців можна читати тільки з найбільшою обережністю. Уже слова автора: „Західна Галичина виключно польська, у східній польське населення сильно змішане з українським, хоч се відноситься тільки до рівнин“ — викликають фальшиве вражіння, немовби Українці не творили там строго замкненої території заселення. Але вінцем усіх висновків є те, що автор пише про причини ворожого відношення Українців до Поляків — між рядками можна там вичитати, немовби Українці наслідком польських впливів відвернули ся від Москви! Знає про се — бодай в Австрії — кожда дитина, яким нечуваним способом, на жаль від десятків літ, видало центральне правительтво Українців Полякам на політичний гнет і яка то сильна русофільська партія вшеполяків стояла під тим самим знаком у порівнянню зі слабою русофільською партією Українців. Таке нечувано карикатурне представлення справ можна було подати тільки німецькому громадянству, для котрого зовсім чужі сї проблеми. Становищу автора відповідає також те, що пише про національний характер Поляків і Українців, що промовчує те, що нужденний стан Галичини се вина польської господарки, на котру видало її центральне правительтво, що вічні державні видатки безнадійно пропадали в сій бездонній бочці та що стараєть ся сумний стан краю представити ще яко вислід системи Метерніха“.

Українська соціалдемократична партія Австрії оголошує ось яку відозву:

Товаришки і Товариші!

Третій рік великої, страшної всесвітньої війни скінчив ся; історична катастрофа наближаєть ся до кінця... Керманічі держав, що — свідомо, чи несвідомо — спричинили всесвітній пожар, самі стають перестрашені перед тою бурею, якої не в силі спинити. На перше місце висуваєть ся наново робочий люд усіх країв і народів; на речників сього люду, на міжнародній соціалістичний табір, що дає знак не до всесвітньої різні, а до всесвітнього мира, звертають ся очі цілого світа, що тужить за миром, що з перестрахом глядить на руїну культури й цивілізації.

Хитають ся основи старого світа! Розсипав ся в руїну царат, найкріпше забороло старого ладу, — один з найбільших виновників теперішньої всесвітньої війни. І слідом за його упадком весняним леготом повіяло по цілій Європі. Скрізь падають кайдани, в які в перших часах війни закована була думка й воля народів. Замість верховодів капіталістичного світа, замість речників розбишацького імперіялізму — приходить до слова соціалістичний пролетаріят!

В таку хвилину не сміє українське робітництво зостати ся позаду всесвітнього соціалістичного пролетаріату. Через довгий дотеперішній час війни вільне слово було заковане виїмковими постановами воєнного режиму; тепер звільнили ся ті окови, слово стає вільніше.

Партійна конференція У. С. Д. П. у Відні з 5 й 6 серпня 1917 постановила в найближчих часах розпочати видавництво партійної часописи.

Всі товариші відчують болючо недостачу партійного органу. Багато людей, навіть зпоза партії, радо привітає появу газети, що сміливо, безоглядно й рішуче стане на сторожі інтересів робочого люду. Наш орган буде речником демократії і соціалізму, самостійности України та братерства вольних народів; буде засобом критики всіх недомагань і кривд нашого люду й народу; буде нівечити сервілізм і бездумство, буде кликати до „бою за добро, щастє й волю!“.

Сей орган мусить повстати в найближшій часі і тому підписана президія конференції і партійна управа звертає ся до Вас, Товаришки і Товариші, щоб Ви негайно зайняли ся збіркою грошей на пресовий фонд. Моральна поміч і швидка обильна грошева поміч тут неминуче необхідні!

Рівночасно з сим звертаємо ся до Вас в справі мирової міжнародньої соціалістичної конференції в Стокгольмі, що відбудеть ся 9 вересня 1917.

На попередні вступні наради конференції виїхав яко висланець У. С. Д. тов. В. Темницький, що представив там домагання української соціалдемократії Австрії та її погляди. Конференція прийняла до відома й одобрила його звіт. Відпоручниками на осінній стокгольмський конгрес конференція визначила тт. Володимира Темницького й Миколу Ганкевича.

Кошти подорожі тов. Темницького покрито приватними складками кількох людей; тепер мусить загал товаришів причинити ся більшими грошовими датками до того, щоб на всесвітній конференції, де наймогутніша тепер всесвітня організація, соціалістичний інтернаціонал, рішатиме про долю країв і народів на довгі—довгі часи, не бракувало речників українського соціалістичного пролетаріату.

Товаришки і Товариші! Велика хвиля застає нас тепер: рішаєть ся доля соціалізму й України. — Покажіть, що вагу сеї хвилі розумієте!

Не зволікайте ні хвилини! Присилайте грошеві датки на адресу: Wladimir Temnyzkuj, Wien VIII. Hernalsergürtel 4/24.

Пересилаючи датки, подавайте рівночасно окремим письмом, що призначуєте 1. на пресовий фонд, що 2. на кошти подорожі відпоручників У. С. Д. до Стокгольму.

З партійним привітом!

За Президію конференції:

Осип Безпалко, Яцко Остапчук, др. Роман Домбчевський.

За Партійну Управу:

Володимир Темницький, Порфір Буняк, Микола Ганкевич.

Бібліографія.

Александр С. Пушкін. Драматичні твори в перекладі, з передмовою та поясненнями д-ра Івана Франка. Всесвітня Бібліотека, № 4/6. Львів, 1917. Стор. XXXVII+249. Ц. 3 К.

Зміст: Др. Іван Франко. Александр Сергієвич Пушкін, стор. V—XXXVII; а далі переклад Бориса Годунова, сцени з „Фавста“, Скупого рицаря, Мозарта й Салієрі, Кам'яного гостя, Бенкету у часі чуми й Русалки. До першого перекладу додана стаття д-ра Ів. Франка про „Історичне та літературне значінне Пушкінової драми »Борис Годунов«“, до дальших коротші або довші уваги д-ра Ів. Франка.

Михайло Федецький. Як будувати ся дешево й добре. Поради для селян, що хотіли би ставити собі хати з глиняної цегли. З 16 рисунками. Накладом товариства „Сільський Господарь“. Львів, 1917. Стор. 36.

Зміст: Вступне слово. З якого матеріялу і як ставити хати й будинки господарські. Виріб цегли із саману, сушенне вироблених цегол, як обчислити скількість саману під будову, будова хат із саману: фундаменти, мурованне стін, стеля, глиняно-хворостяні і глиняно-содом'яні стелі, дах або криша, долівка або підлога. Господарські будинки. Обійсте.

✕ **Іван Франко.** Моисей. Поэма съ предисловіемъ автора. Прозомірний авторомъ переведъ со второго украинскаго изданія П. Дятлова. (Бібліотека пльнника. Образцы украинской литературы. Серія I. No. 1). Відень, 1917. Стор. 88. Ц. 1 кор.

В саму пору появив ся друком отсей гарний переклад знаменитої поеми помершого перед роком великого поета. Зродила ся вона в оригіналі в році обманливої весни російських народів, а її переклад вийшов у теперішню переломову для нашого народу хвилю, щоб і для російського читача зробити доступнішим заповіт Франка Україні:

Та прийде час і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, впережеш ся Бескидом,
Покотиш Чорним морем гомін волі
І глянеш, як хоз'яїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі.

Як з літературного, так і з політичного огляду бажано, щоб переклад знайшов як найширші круги російських читачів. Перекладчик відомий у російській перекладній літературі з перекладів з чеської мови („Псоглавци“ — Ірасека), української (Винниченка, Кобилянської, Франка й Кобця) та з німецької. Що торкаєть ся перекладу Мойсея, годить ся навести тут думку самого Франка про нього. А треба зазначити, що оцінка Франка перекладу походить з 1913 р., з часу його хвороби, коли він до польських перекладів своїх поезій відніс ся дуже гостро. Про переклад Мойсея писав Франко: „Я повинен висловити повне признанне д. перекладчикова за його старанне підійти по можности найближше до оригіналу при перекладі поеми на російську мову. Се очевидно коштувало досить багато праці. Але я все-таки сподіваю ся, що він не пожалує витраченої ним на переклад енергії“.

О. Кобець. П'єси пльнника. (Бібліотека пльнника. Образцы украинской литературы въ русскомъ переводѣ. Серія I. No. 2). Відень, 1917. Стор. 16. Ц. 20 сот.

Зміст: Vae victis! Только сны; Передъ войною; Жизнь человека; Мимо трупа товарища; Тра-рраха; Какъ прощался; Раздумье; Тамъ липа цвѣла; Исповѣдь; Въ лагерѣ; Въ неволѣ; Тогда и теперь; Къ вѣсти о событіяхъ въ Россіи; Въ чужой далекой сторонѣ. Перші два вірші свіжо написані автором, решта переклад віршів, друкованих у „Вістнику“.

Всесвітня Бібліотека,

яка виходить неперіодично поодинокими випусками під редакцією Івана Калиновича, видала досіль такі книжечки:

№ 1. Фрідріха Шіллера: Поезії, випуск I. (Дрібні поезії, зі вступом проф. Остапа Грицая). Львів, 1914. . . . Ц. К—60

№ 2/3. Фрідріха Шіллера: Поезії, випуск II. (Баллади. Поеми. Примітки). Львів, 1914. . . . „ „ 1.—

№ 4/6. Александра С. Пушкіна: Драматичні твори, в перекладі, з передмовою та поясненнями д-ра Івана Франка. Львів, 1917. (Останній твір-переклад пок. великого письменника). „ „ 3.—

№ 7/8. Й. В. Гетого: Герман і Доротея, поема в перекладі і з передмовою д-ра Ів. Франка друкуєть ся.

Книжки можна дістати в Книгарні Наук. Товар. ім. Шевченка у Львові, Ринок, ч. 10, або у Івана Калиновича в Бориславі. Хто бажає набути видання „Всесвітньої Бібліотеки“, — хай подасть свою адресу видавництву (в Бориславі), а одержить оплатно жадані випуски і чек на висилку грошей.

Зміст: Деклярація Генерального Секретаріату Центральної Української Ради. — Внутрішня організація і особистий склад Ц. У. Р. — Не до Польщі, тільки до України! — Україна висловлює довіре Ц. У. Раді яко своєму тимчасовому правительству. — З голосів німецької преси. — Громадська програма укр. соц.-дем. робітничої партії. — Українська демонстрація в Петрограді. — Брейські соціалісти про укр. питання. — Вісти. — Бібліографія.

Відповідає за редакцію: Микола Троцький.
З друкарні Адольфа Гольцгавзена у Відні.